Behçet Necatigil

Serin Mavi

Behçet Necatigil'den Eşine Mektuplar

BÜTÜN YAPITLARI

MEKTUP

Hazırlayanlar: Selma Esemen (Necatigil)
Ayşe Sarısayın (Necatigil)

YKY

Serin Mavi

(Behçet Necatigil'den Eşine Mektuplar)

Yayına hazırlayanlar:

Selma Esemen (Necatigil)

Ayşe Sarısayın (Necatigil)

YKY
İSTANBUL

Yapı Kredi Yayınları - 1148
Edebiyat - 301
Serin Mavi - Behçet Necatigil'den Eşine Mektuplar
Yayına hazırlayanlar:
Selma Esemen (Necatigil)
Ayşe Sarısayın (Necatigil)
Kapak tasarımı: Nahide Dikel
1. baskı: İstanbul, Şubat 1999
3. baskı: İstanbul, Şubat 2012

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr

Ayşe Sarısayın 1957 yılında İstanbul'da doğdu. Ortaöğrenimini İstanbul Alman Lisesi'nde tamamladıktan sonra, kimya mühendisliği ve işletme eğitimi gördü. Uzun yıllar ilaç sektöründe yönetici olarak çalıştı. Evli ve bir oğlu var.

Babası Behçet Necatigil'in çeviri şiirlerini (Yalnızlık Bir Yağmura Benzer, Adam Yayınları, 1984) ve aile mektuplarını (Serin Mavi, YKY, 1999, Selma Necatigil ile birlikte) yayına hazırladı.

"Denizler Dört Duvar" (Can Yayınları, 2003) adlı ilk öykü kitabı 2004 Yunus Nadi Öykü Ödülü'ne, "Yorgun Anılar Zamanı" (Can Yayınları, 2004) 2005 Sait Faik Hikaye Armağanı'na, "Karakalem Resimler" (Can Yayınları, 2008) adlı öykü kitabı ise Dünya Kitap dergisinin 2008 Yılın Telif Kitabı Ödülü'ne değer görüldü.

"Erdal Öz, Unutulmaz Bir Atlı" adlı biyografi çalışması (Can Yayınları) ile Istanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansı'nca desteklenen Istanbulum projesi kapsamındaki "Beşiktaş, Yollar ya da Anılar Boyunca" adlı kitabı (Heyamola Yayınları) 2009 yılında yayımlandı. Çocuklar için yazdığı son kitabı "Kedimin Adı Çamur" (Can Yayınları, 2010). Ayşe Sarısayın'ın Almancadan çevirileri de var.

Selma Esemen 1951 yılında İstanbul'da doğdu. İstanbul Alman Lisesi'ni (1970), İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'ni bitirdi (1976). Çeşitli mimarlık bürolarında çalıştı. Halen 1987 yılında eşi ile birlikte kurdukları işyerinde mimar olarak çalışmakta.

Önsöz

Behçet Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü* adlı antolojisinde kendisini şu sözlerle tanımlıyor :

"Şiirde kırk yılını, doğumundan ölümüne, orta halli bir vatandaşın, birey olarak başından geçecek durumları hatırlatmaya; ev-aile-yakın çevre üçgeninde, gerçek ve hayal yaşantılarını iletmeye, duyurmaya harcadı."

Eşimin/babamızın, gittiği yakın-uzak yerlerden bize yazdığı mektupların yayınlanması konusunda önceleri bazı tereddütlerimiz oldu. Ancak bu mektupları okudukça, şiirlerinden izler taşıdığını düşünmeye başladık. B. Necatigil, mektuplarında da yine *"ev-aile-yakın çevre üçgeninde"* dolaşıyor, gündelik olayları yaşarken kendi iç dünyasını – gerçek veya hayal, önemli değil– bu kez şiirler yerine mektuplara yansıtıyordu. Onun bir eş ve baba olarak sergilediği tavrın, şiirlerine yansıyan kimliğinden farklı olmaması; ilk bakışta kişiye özel gibi görünen mektupların yayınlanmasına karar vermemizde etkili oldu.

Şiirseverlerin, mektuplarda "Necatigil Şiiri"nin çevresinde dolaşırken, onun gündelik yaşantısını, yakın çevresini ve şiirini oluşturan/besleyen yaşam koşullarını daha yakından tanıma olanağı bulacaklarını umuyoruz.

Necatigil Ailesi

Ağustos 1998

MEKTUPLAR

Behçet Necatigil, 28 Ağustos 1950 tarihli bu fotoğrafı eşinin annesi Lebibe Hanım'a verirken arkasına şu satırları yazmış:

“Bunlar sizin oğlunuz, kızınız
Fazla bir şey yok bu fotoğrafta
Acaba sizde bu resimleri olmasa
Onları yine hatırlar mısınız?”

İstanbul, 2 Temmuz 955[1]

Sevgili Eskimo,

Erbaa[2] 26. 6. 955 tarihli mektubun gelmiş, içtiğim hamam sularına dağ başı pınarlarının diriltici serinliğini getirmiştir. Fırsat bu fırsat; orda bol bol sükûn, huzur, enerji toplamaya bak; zira hayat dayanıklı insan istiyor.

Her şey gibi bu mektubu da sana –belirtmeye pek lüzum yok ya– o çıfıt çarşısından farksız, eşyalar mezarlığı geniş, rezil ve muhterem odanın, üstü tornavidalar, paslı çiviler, bileği taşları ve binbir şey dolu ezelî masanın başında yazıyorum. Sabahtır, vaziyet FECİDİR. (Son kelimenin aramızda, karşılıklı gurur ve onurlarımızı bilemek için bir numara olduğunu unutma). Ve beni hiç merak etme Eskimo: ”Işıyan bir köşe ergeç benim / Sen benim geçidimsin beyaza”[3]. Ben sadece kalemi yola getirmeye çalışıyor, şiir yazmaya hazırlanıyorum. Ben belki de, bu tatil başka hiçbir şey yapmayacak, esaslı beş altı şiir yazmaya bakacağım (Tanrı izin verir de yazabilirsem). Ve nedir biz “küçük aile”nin kazancı, hayattan? –Birbirimize karşı derinlerde sevgi ve kâğıtlarda şiirlerden başka?

Eğer bu mektubumda, bundan sonrakilerde sana günlerimi nasıl geçirdiğimi yazmayacaksam, bundan, kuruntulu, üzgün tahminler çıkarmaya kalkışma. Sırf lüzumsuz bulduğum için böyle yapıyorum. Günlerin hikâyesini bir bir veya kısaltarak yazmak bir nevi, kahvelerde avare yarenliği olacaktır. Sadece sahiden iyi olduğumu, kendimi her bakımdan kolladığımı belirtmekle yetiniyorum. Değil mi ki geçecek günler değil, kalacak şeylerdir asıl mühim olan.

Orda kime, ne münasipse, hürmet ve sevgilerimi dağıt. Bura haneleri halkı cümlesi iyidirler, sevgi ve selâmlarının ulaştırılmasına memur edildim. Okul işi henüz belli değil.

Bu mektubun şu son satırları bende bir tercümenin, bir şiirin bitişi hissini bırakıyor. Bütün bitişlerde, bitirişlerde hazin bir taraf, bir tükeniş duygusu vardır. Yeni, taze bir başlangıç yerine geçecek mektubunu beklerim Sevgili.

Tombula[4] hususi selâmlar.

Daima sizin

B. Necatigil

İlâve:

Zarfın içinde iki şiir bulacaksın[5]. İlk senin okumanı istedim, herkeslerden önce.

..................[6]

11 Temmuz 955, Pazartesi, gece, dokuzu beş geçe Beykoz'da kıyı parkında yazılıyor. İki şişe bira, bir kadehçik votka içildikten sonra. (Yarım uykulardan uyanınca yırtılıp atılmazsa karıma gönderilecektir.)

....

"Anlatmak için çırpındığım gecelerde / Siz yoktunuz" diyor Özdemir Asaf, aklımda yanlış kalmamışsa. Ve seneler geçti ve yaz ayları geçti ve gençlik geçti. Ve kızgın sabahlarda, kızgın öğlelerde, ikindilerde, gece bazan saat 9'lara kadar ter içinde tercümelerde geçti, bir şeyler umarak; birikecekti paralar... Ve seneler sonra rahata... kavuşulacaktı. Ellerde kalan? Hiç! Ve aptallıktır harcamamız kendimizi delicesine. Çünkü hiçbir şey birikemeyecektir elimizde? Beş sene oldu evleneli, belki altı, belki yedi (sayıları boşver, zamansız!) Kalan ne? Evler alınamayacaktır, çünkü ikimiz çıplak doğmuşuz dünyalara. Ve bir kızcağızımız vardır, hepsi onun olsun, toplanmışsa, ninelerden, dedelerden kalmışsa beş on para. Sen beni yanlış anladın, ben yanlış anlaşılmaya mahkûmum bu dünyada. (Şayet cehennemliksem beni zebaniler de anlamayacaktır.) Ve sıhhat, her şeyin başı, anladım, gerisini boşver. Ama kurtulmak da kabil değil dünya hırslarından. (Benim hırsım ne mi? İhtiyarlıkta sürünmemek, ismimin ayaklar altında rezil, çiğnenmemesi!) Bul Erbaa'da bir dükkân, bakkallık edelim, boşver, bıktım bu şehirden. Gidelim, Giresun'daki uçurumlara.

Kâğıt da bitti, ne yazık, bu benim, cebimde iki yanı boş tek kâğıdımdı.

B. N.

Valideçeşme, Setüstü Sokak, 22 no’lu ilk evlerinin önünde eşi ile birlikte (1950).

İstanbul, 19 Temmuz 955[7]

Eskimo, Beyaz,

Ve gün nedir, hafta nedir, ay nedir? Geçer herkes uyurken. İşte iki gün sonra 22 Temmuz ve Gül hanım[8] gelecektir ve sizler gideli bir ay dolacaktır. İplik-ince akan su bir çanakta birikti[9]. Ve sıcak ve Temmuz. “Uzağınızda içtiğim hamam suyu, sıcak su.” Geceleri bazı saatler müstesna. Ve uzundur ağır, inatçı, geçmeyen günlerin hikâyesi. Bir büyük defter tutar. Beraber olduğumuz zaman sözden ziyade jestlerle, mimiklerle anlatılabilir. Orhan[10] ve İsmail[11] ve Ziya[12] beylerin köşkü ve eşyayı saran ıssızlık gece yarılarında ve bütün düşüncelerimi seferber ettiğim halde yazılamayan şiirler. (Ergeç yazılacaklardır, zira başka çare yoktur, zira ellerde bir Eskimo, bir Tombul, bir de şiirler kaldı. Önce hangisi? İşte bu münakaşa götürür: – Yalnız bizim ol![13])

Okulda mısın? Herkesler seyre gitti, sen hâlâ evde misin? Anlı şanlı ve zindanlı evdeyim, âciz. En yırtıcı ve koparıcılar bile bu yıl okuldan oda alamadılar. Benim için bundan daha âlâsı olamazdı. Ne yapacaktım tek başıma okullarda? Baharı neyleyim gül olmayınca. Böyle daha iyi. – Yalnızlık gururu besliyor[14].

Vaziyet fecidir merak etme, yani iyidir. Yatıyor, uyuyor ve düşünüyorum. Kötü şeyler değil. Çalışmamak, aylaklık beni biraz kendime getirdi. Başımda ağırlık hisseder etmez basıp gidiyorum sokaklara. Geceleri eve dönüşüm çok vakit 23:00-24:00 arası. İyidir. Tek sinirlendiğim şey, sabahları 7:00’de takırtılarla uyandırılmam. Rahatımı kaçıracak –şiirden gayrı– her düşünceye boş verdim. Her şey olacağına varır. Ve ilâçlara da boşverdim. Benimkisi ilâçlık hastalık değil, Albukrek[15] haklıdır şimdiki görüşüme göre. Dibek sokağını da[16] arada yokluyorum. İki kere akşam, bir kere öğle yemeğine gittim. Bir sabah Fahamet[17] beni evde bastırdı, baktım oturacak ve başlayacak anlatmaya. Suratımı astım, kapıdan geri çevirdim, içerledi. Bu sabah –siz gideli ikinci defa– Sabahat[18] uğradı, ruhi durumum müsaitti, gel yukarı dedim, geldi, elbisemi ütüledi, zeytinyağlı barbunya pişiriyordum, yarısını Safiye teyzeye[19] yolladım, gitti.

Ve yemek pişirmek iyidir, dinlendirir kafayı. Ve yemekler pişirdim birçok günler, kendime ve iki kere Gül hanıma – Tek kişilik, bir öğünlük pilâv bile pişirdim ve oturdum ve yedim ve Tanrıma şükrettim.

Ve çamaşır yıkamak iyidir, cuma ve salı günleri (sabah veya gece) çamaşır yıkarım; iki gömleğim vardır, biri yeşil, biri bej. Salı günü birini, cuma günü ötekini yıkarım, daima temiz gömleğim bulunur. Ve Gül hanım onbeşte bir gelir, odaları süpürür, tahtaları siler, eve biraz serinlik getirir, iyidir.

Ve kavanozda reçelin duruyor, gardropta ütüleyip bıraktığın gömlekler duruyor, odalarda, yataklarda kokun duruyor. Ve hayaline sarılarak yattığım geceler olmuştur ve Tombul'un resmine bakarak düşündüğüm olmuştur. Ve günler bu minval üzre geçerken şiir yazdığım olmuştur.

Ve bizim en büyük suçumuz zamanlardan faydalanmamak olmuştur. Gururun da bir derecesi vardı, bizdeki çok zaman eşeklik derecesini buluyor ve dünyayı bize zindan ediyordu. Ve her şey boşunadır, fâni dünya malları. Ve kal bayram ertesine. Size göre değil bu kavuran sıcak, bu tozlu sokak. Benim için, bilirsin, bir hali devam ettirememektir korkunç olan. Kendimi, bu yazı kitap tercüme etmeden geçirme fikrine alıştırdım, artık mesele kalmadı. Ve anladım, benim başağrılarım ruhidir, asabidir. Göz doktoruna, burun boğaz doktoruna gittim. Şimdi bir dişim kaldı, çektirecek. Bu durumda gözün arkada olmasın Beyaz, sıhhatim iyidir. Kendini ve Tombul'u düşün. Uzun, zahmetli bir kışa tam enerji ve sükûn toplamış olarak girmeniz lâzım. Gönül ferahlığıyla kal bayram ertesine ve Samsun'a gel. Sizi Samsun'dan alıp İstanbul'a, ben getireceğim.

....

Bugün 20 Temmuz Çarşamba. Bir günlük fasıladan sonra mektuba devam ediyorum. Bu satırlar, şimdiye kadarkiler gibi evde değil, Çengelköyü'nde yazılıyor. Öyle sanırım ki şaşırdın, inanamadın. (Sen benim hiçbir şeyime inanmadın, bilirim, sen rezilin birisin, şiirlerde kepaze edilmeye lâyıksın. Bana az çektirmedin. Her neyse, acısı asla çıkarılmayacaktır, asalet ölmedi!) Arasıra nükseden hıncımı bir yana iterek sadede geliyorum. Sizi Samsun'dan İstanbul'a alıp ben getireceğim. Bu haberi Erbaa'dakilere söyleme, yani benim Samsun'a geleceğimi, sizi orda karşılayacağımı söyleme. Erbaa'ya gelmiyorum diye gücenirler. Lebibe anne[20] ve Hikmet[21] değil tabiî, öbür akrabalar, anlamazlar başka mânaya alırlar, büyüklük taslıyorum, tenezzül etmiyorum sanırlar. Gelmem Erbaa'ya. Adenit[22]. Acırlar sana. Her neyse. Tekrar yazıyorum. Sizi Samsun'dan İstanbul'a ben getireceğim. (Tahir'in[23] sözü: Fakirin sakızı burnunun ucunda gerek.) İki saat önce Samsun'a vapur biletimi aldım. Sayenizde bu şekilde hava tebdili yapmış olacağım. 4 Ağustos Perşembe

14’te hareket eden Çorum vapuruyla yola çıkıyorum. Ara postası. Bütün iskelelere uğraya uğraya aheste beste üç gün sonra 7 Ağustos Pazar günü ordayım. (Gözünü aç, yani Samsun’da!) Vapur sabah 7:30’da varıyormuş Samsun’a.

Her neyse: Kısa kesiyorum. Daha bol vakit var önümüzde. Senin şimdi yapacağın iş şudur: Erbaa’dan Samsun’a otobüs, dolmuş veya taksi kaç saatte gelir? Öğren bana bildir. Pazar günü akşama doğru geliyorsa pazar günü, olmazsa pazartesi yola çıkarsın. Sizi Erbaa otobüs ve dolmuşlarının geldiği meydanda karşılarım. Macera. Lebibe anneyi, Tombul’u, Hikmet hanımı, İnci’yi, Tamer’i, Tümer’i[24] alır, toplar gelirsin. Biletim alınmıştır. Önümüzde daha onbeş gün var. O vakte kadar bir mektubunu daha alır, bir mektup daha yazarım. Samsun’dan sonra ne yapacağız? Orası bir başka sürpriz olabilir. Şimdilik yazmıyorum. Bu netice benim ilk ümidim, senin ilk kaybındır. (Veya kazancın, orasını Allah bilir.) Cümlemizden cümlenize selâmlar, sevgiler.

Bildiğin

B. N.

Ne kadar para istiyorsan (paran bittiyse) bildir, göndereyim.
BİR EVİN EN ÇOK BASILAN YERİ[25]
Döşemede çürük tahta –aksilik işte!–
Yemek yenen, yatılan, oturulan odanın
en çok yürünen yerinde.

Döşemenin çürük yeri üstünde muşamba
(Muşamba iyidir, gizler, sonra silmesi kolay
Eskir insan, eskir çalışma gücü, eskir zamanla muşamba.

Birisini bilirim, gençken, –toyluk işte!–
ben hep dinç kalacağım, diye düşünürdü.
Eskir insan, eskir çalışma gücü, eskir zamanla muşamba.)
Döşemenin çürük yeri muşambanın altında
kalıyordu, ama herkes tahtalardan birinin
esnek ve göçük olduğunu görüyordu, attığı ilk adımda.

Aksilik işte, evin yemek masası
bu sakat yerdeydi, ağırca bir masa.
(İki kişi tutsanız kaldıramazdınız, ağırca bir masa)
Odada bu masaya başka bir yer yok muydu?
Yoktu, dardı oda, aksilik işte!)

Bu masa kağşamış tahtayı imdi
daha da çökertiyordu.
İskemlesiydi, insanlarıydı,
her sofraya oturuşta
olanca ağırlık bu tahtaya biniyordu, aksilik işte!

(Bu gibi tahtalarda dikkatli olmak gerekir.
Esniyor mu, aşınmış mı, eski mi
bir gün hiç habersiz içeri göçüverir,
bir evin bu en çok basılan yeri.)

(Bu iş bir oda, bir döşeme, bir tahta
işi olsaydı kolay. ”Üstünde fazla yüründü,
göçtü” denirdi; çakılırdı yerine yeni tahtalar.)
Bu öyle bir şey ki, boşunadır artık ne yapsalar.

İstanbul, 1 Ağustos 955[26]

Eskimo, Beyaz,

1 Ağustos Pazartesi – saat ikindiüstü 16:30'a doğru mektubun geldi. Hamsun'dan günlük program beş sayfayı tamamlamış, temize çekiyordum, mektubun geldi. (Günün bu saatleri siz gittikten sonra ayrı bir önem kazandı, şiiri yazılmıştır[27], henüz taslak halinde.)

Bu gelen, 26 Temmuz tarihli bir mektuptu, satırlar arasında gizli bir üzüntü sezdim. Sebep? Geçen mektubumda parça parça aksettirdiğim "yalnız yaşayışım mı" seni üzdü? Perişan değildim, değilim. İçim hele son 15 gündür gayet rahat. Çünkü 12 gündür tıkır tıkır çalıştım. (Ya nazar değerse yazdığım için? Aramızda kalsın!) Hiç başım ağrımadı. Dünyalar benim. Bayram gecesi Tanrıya hamdettim ve cümlemize istediğini vermesini diledim. Şimdi saat 7, hava kararıyor, yukarı ve aşağı katlarda kimse yok. Gönlüm, günlük çalışmamı şevk ile tamamlayabildiğim için Tanrıya yine sonsuz şükran dolu. Vapur biletimi 20 Temmuz'da almıştım, 21 Temmuz'dan itibaren çalışmaya oturdum. Her şeyde bir hikmet var. Eğer böyle gönlümce çalışacağımı önceden tahmin etseydim, gidip de o bileti almazdım. (Bizde yalan yok!) Şimdi çalışmam bu yolculuk yüzünden sekteye uğrayacak diye üzülüyor muyum? Hayır! Tanrı öyle istedi: Her şeyde bir hikmet var. Ve güneşin doğuşunda ve kuşların uçuşunda ve senin beni buluşunda ve başağrılarımda ve Selma'nın[28] gülüşünde... her şeyde bir hikmet var. Şikâyet Tanrıya isyandır ve saadet küçük şeylerde. İçim gölgelerin koyulaştığı şu saatte –akşam erken olmaya başladı– bir huzurla dolu; geceye günlük gayesini gerçekleştirmiş (Tanrı inayetiyle) bir insan olarak girebileceğim için. Ve az sonra Tophane'ye, acentaya gidip 3 gün sonra bineceğim vapurda bir değişiklik var mı diye bakacağım, ordan büyük postaneye uzanıp bu mektubu atacağım, ordan belki Gülhane parkına gider, bir yerde karnımı doyururum. On beş gündür gün boyu çalıştığım halde geceleri de gezebiliyorum; eski bitkinlikler kalmadı, sizinle gezecek çok yerlerim var.

Ve babam geçen pazar gitti. Dibek sokağı yalnız. Bugün bayramın üçüncü günü. Üç gündür öğle yemeğinde onlardayım. Teyze memnun, kızlar da herhalde. Yarın da gideceğim. Hem yemek pişir, hem çalış, ikisi birden olmuyor, sen haklısın, "Bir sürü bağlarla çevrilisiniz"[29]. Hayat bu. Saadet bu bağlar içinde! Belki az, belki buruk; ama var. Her şeyde bir hikmet var.

Ve 7 Ağustos Pazar günü sabah, Tanrı izin verirse, orda olacağım (Yani Samsun'da.)

Siz gelmeden ben Samsun'da olurum herhalde. Dediğin gibi Sahil Palas otelinde bir oda tutarım. Benim vapur şayet çok gecikecek olur da siz benden önce gelirseniz, bu Sahil Palas otelini ara bul, odayı sen benden önce tut. Her şey düşünülmüş, Şişli Terakki Lisesi'ne[30] hüviyet varakan 25 Temmuz Pazartesi günü imzalatılmıştır. Yüreğini geniş tut. Küçük şairin köklü temalarından biri olan "serin mavi"[31] hiç değilse İstanbul'a kadar, beş on gün için bizimdir. Lebibe annenin ellerinden öperim. Hikmet hanıma, orda ise Lütfi ağabeye[32] selâmlar, hürmetler. Çocuklara ayrı ayrı "Aslan!" Sana ve Selma'ya, eh biraz hususi tarife! Dünya! (Bilirsin en sevdiğim kelime.) Dünya!

B. Necatigil

Fethi Karakaş'ın Evler kitabı için açtığı gravür sergisinde büyük kızı Selma ile birlikte (9 Şubat 1953).

..................[33]

Eskimo,

Daracık odamda otursaydım, sobacığımı yaksaydım, takır takır öksürseydim daha iyiydi. Ziftin peki var burda. İşte bir gün geçti. Şimdi gece. Gecenin ilerlemiş saati. Alışkanlıklardan ayrılmak zor. Şimdi karşısı çarşaf gerili yatacığıma yatmış olacaktım. Nerde, rutubetli bir otel odasında otur işin yoksa! Öğleden önce Oktay'ı[34], öğleden sonra Külebi'yi[35] gördüm, o kadar! Koca gün geçti. Burası beni hiç sarmadı. Burda oturulmaz. Oktay'a hak veriyorum. Geldim bir kere, Orhan'ı da görsem de işim bitse. Canımın sıkıntısından fazla yazmıyorum. Selâm.

B. N.

Bu satırları salı sabahı postanede ekliyorum. Gece tabiî uyuyamadım. Karyola, gürültüler, kuruntular uykuya mâni oldu. Şimdi Oktay'a gidiyorum. Biz iki avare anlaşırsak anlaşırız. Bugün Oktay'la gidip Orhan'ı göreceğim.

Selâmlar. Lebibe anneye, Selma'ya, soranlara selâm.

..................[36]

Eskimo,

Ayrılırken tembih etmeyi unutmuşum: Minyon saat her gece kurulmaya alışmıştır, durmaması lâzımdır, her gece yatmadan önce benim yerime kurmayı unutma, yokluğumu hissederse içlenir.

Sonra kahve kutusunu hor tutma, nazik muameleye alışıktır, dârı dünyada bir Behçet'in bir sevgili eşyasıdır, sırçadan narindir, kırılabilir.

Sonra Selma'ya iyi bak, sert rüzgârlar önünde güz yaprakları gibidir, savrulabilir.

Sonra para gitmesin, şişmanlamıyayım diye yemek yememezlik etme, halsiz düşersin. Sen evin temel direğisin, sağlam olmalısın.

[Not: Bu maddelerin ehemmiyet sırası, sondan başa doğrudur.]

Ankara'da eski şûride günleri boş yere aradım. Yok o günlerin biri – o kalp, o heyecan hani? Boş caddeleri hayal gecelerin ürpertilerini yâdederek dolaştım. Kalbim helâ takunyalarındaki kemerler gibi kösele.

İşte böyle.

....

Araya gece girdi, yüksek yastık, kırık cam, yırtık yorgan girdi. İsmail'le karşı karşıya bekârlık günlerinin mayhoşluğunu, evlilik yıllarının dömisek burukluğunu yadederek, eski sevgililerin göründükleri sokaklarda ufak bir gezintiden sonra uyuduk. Odada ve ceplerimizde saat olmadığı için sabahın takribî bir zamanında uyandık. Odada ve çantalarımızda takvim olmadığı için yine takribî: – Bugün cuma olsa gerek! dedik. Evet, cumadır; şehrin adı da Ankara. Genç şair, ayaküstü yazmaya devam ediyor. Geçkin taze uyanmıştır, diye düşünüyor. Zavallıcığın çayını kim pişirecek, diye düşünüyor. Kocası onu fena alıştırdı. Bir kadın icabında çayını kendi pişirebilmelidir. Bir ses beni, ruhumun derinliklerini dinlemeye davet ediyor. Fırsattır. Fakat yazmalıyım. Genç ve sabık şairin vazifeleri arasında yazmak başta gelir. Yazıyorsam tembih ve sipariş edildiği için ... yazmıyorum. İçimden geliyor. (Acaba?) Bu mektubu okuyacak şahıs, bu mektupta resmî mesailerimize dair tafsilât, hususi hayatımıza ait ifşaat bulamayacaktır. Her iki husus devlet sırrı gibi ancak ilerde ve gizli celse ile açığa vurulacaktır.

....

Bir halk bahçesinde bir Arap rakkasesinin kıyak resmine karşı devam ediyorum.

Perşembe sabahı, trenden iner inmez valizi emanetçiye bırakıp Vekâlet'e gittim. Arkadaşlara mülâki oldum. Dün 7:00'ye kadar çalıştık. Şimdi bu mektubu bitirince tekrar yola revan olacağız. İşimizin çarşambadan önce bitmiyeceği anlaşılıyor. Bir edebiyat müfettişi, iki talim terbiye üyesi (Hikmet İlaydın ve Halûk'un eniştesi Şükrü Kurgan), üç de edebiyat öğretmeni çalışıyoruz. (Rauf Mutluay'ı da çağırmışlar, ama o gelmemiş.)

Rahatımız iyidir. İsmail'le külüstür bir oteldeyiz. Yan gelip yataklara, siz de keyfinize bakınız, her şeyin başı gıda. Aşağıdaki satır Selma'ya aittir:

"SELMA
ÖĞLEN AKŞAM YE
BOL MEYVA!"

En geç pazartesi sabahı postaya atılmak üzere lüzum varsa, ihtiyaç duyarsan mektup yaz. Selâmlar, sevgiler. Soranlara, akrabaya keza!

***Ankara, 2 Temmuz 957, Salı*[37]**

Sevgili refikam efendim,

Ankara'da ikinci günümüze başlarken yazıyorum, ancak şimdi. Naim'le[38] bir odada yatıyoruz, o da uyanmış, yatakta rehavet gideriyor.

Dün sabah (pazartesi) saat 4:00'te kalkarak istasyona bilet almaya gittim, bekleyenler listesine 32. olarak yazıldım. Saat 9'da sıram geldi. Trenlerin hiçbirinde yer yok. Ancak pazar günü akşam üzeri kalkacak 18.45 treninde birinci mevki bir yer bulabildim, iki kişi için. Trenlerde yer olmadığı gibi otobüsler de öyle. Öbür arkadaşların ne yapacaklarını bilmiyorum. Bir otomobil 350 liraya gidiyor. Yani adam başı 70 Lira. Neyse, ben ancak pazartesi sabahı orda olabileceğim. Ötekiler otomobil tutarlar da beni de alırlarsa daha önce de gelebilirim, fakat çok uzak bir ihtimal.

Biz burda kavga-dövüş, muhabbet-öpüş geçinip gidiyoruz. Hâlâ kesilmiyen, başıma iş açacağa benzeyen diş ağrısından gayri şikâyetim yoktur. Günlerin teferruatını buluştuğumuzda anlatırım.

Bandırma'ya gidip gitmeyeceğinizi bildirin. Yalnız, ben pazartesi günü 8:30'da Haydarpaşa'ya gelebileceğime göre o günkü Bandırma postası öğleden önce kalkıyorsa yetişebilmem kolay olmaz. Çarşamba vapuruna kalırım. Artık siz vaziyeti ona göre ayarlayınız. Trenlerde, taşıtlarda yer olmayışı bizi iki gün fazla buraya bağlıyor. Ama bakarsın, programda bir değişiklik olur. Tahir'le benden başkasının aldırdığı yok.

Her şey olacağına varıyor. Saat 9:00 toplantısına yetişmek için fazla yazamıyorum.

Gözlerinden öper, mektubunu beklerim.

Herkese selâm.

B. N.

***İstanbul, 9 Ağustos 957*[39]**

Sevgili Eskimo,

Bugün gittiğinin haftası, cuma. Sabah erkenden guguk kuşu gibi tünediğim iskemleden, arada bir erzak almak, yemeği pişirip kotarmak... gibi kutsal vazifelerle ayrılarak, günlük programımı tamamlamak azmiyle dişlerim sıkılı, ancak şimdi kalktım. Gölgeler çoğalıyor. Gün ışığı tükenmeden bu mektubu da bitirmeliyim. Zira yeni vazifeler saati nerdeyse çalar.

İlk mektubunu aldık, memnun ve mesrur ve şad olduk. Allah ne muradın varsa versin. Bizden sana âcizane tavsiye şudur ki; Herakles'in dünyanın batı ucundaki Hesperid'lerin altın elmalarını çalışı gibi orda felekten gün çalmaya bak, çünkü burda da bütün günler bize varana kadar nice açık gözler tarafından çoktan çalınmıştır. Hevesini buraya bırakırsan açıkta kalırsın.

Burayı hiç merak etme ve gözünü arkaya çevirme. Fikret'in[40], oğluna söylediklerini hatırla. Ve arama burayı, zift var! Zift, en sıcak günlerini yaşayan İstanbul'da muhakkak ki caddelerin asfaltı erir öğlen saatlerinde. Öyledir, görür gibi söylüyorum. Erir daha nice şeyler, mumlar meselâ, naftalinler eski giysiler üstünde. Erimek de olmasa değişmelerin nasıl farkına varırız? Mumlar eridi[41].

Her şey yolundadır. Tanrı Helios'un güneş arabası gibi her günkü yolunda. Yemek masasını muhakkak açmamız lâzım. Bir kişi de olsak büyük, uzun masalarda yemek başka oluyor. Her şeyin başı burun[42] ve gıda. Burnu kışa bırakarak şimdilik gıdaya göz kulak oluyorum. Her şey merhun vaktini bekler. Gıdana bak! En güzel fiildir bu: Bakmak. Çocuğa bakmak, yemeğe bakmak, güzele bakmak... Hepsi iyi, hepsi sevap. Biz şimdilik çok meşgul olduğumuz için kavil yerlerinde güzellere bakmaya vakit bulamıyoruz. İyidir. Ve sen bak! Gözlerini dört açarak bak! İnsanın hâfızasında, ilerde açıp açıp bakacağı eski mal, halis yaşama kumaşları olmalıdır: Şam hırkaları gibi. Günü gelir anlatırsın... – Ben falan tarihte...

Sen sık sık yaz. Bize bakma, biz yazısız da, uçan kuşlarla, Sarmanlar, Cimbillerle[43] halimizi sana malûm ederiz. Bundan meselâ beş yıl önce yaz ayları bizim için ne idilerse yine odurlar. Ama senin yazın, ömründe işte bir bu!

Ve bütün pınarlar kurumuşken, şiirsiz. Bize bağlı şiirler yazabildiğimizi –kaç sene var– hatırlamak kaldı. Sonra şimdilik Herakles, Zeus, Akhilleus

vesaire vesaire.

Önemli olan, gıdan ve sıhhatindir. Kolla. Biz de burda bunları kollayabilirsek ne âlâ. Ve bu kediler, biri gelir, biri gider, bir de bu kediler. Tek üzüntümüz onlardır. Etleri onlar için alıyor, yine de yaranamıyoruz. Bazı yemeklerin artık bütün bütün tarihe karıştığını tahmin edebilirsin. Böyle daha iyi, zira sıhhi!

Almanca öğreneceğim diye de kendini yorma. Olduğu kadar. Fazla şey alacağım diye de boğazından kesme, boşunadır.

İşte bu kadar. Ev içinden, ev dışından selâmlar, sevgiler. Kendimden bir şey yazmıyorum, zira bilirsin, yazılmıştır, ama kolay kolay görülmez, derinde.

B. Necatigil

İstanbul, 10 Ağustos 1957[44]

Sevgili Eskimo,

9 tarihini taşıyan ikinci mektubunu ertesi gün saat 16.30'da aldık. Aşağıda, hamamın soba borularını sökmüş, birbuçuk yılın kurumlarını temizliyordum, don ve gömlek. Ellerimi yıkayıp üstbaş giyinerek yukarı çıkana kadar Lebibe anne bir hayli sabırsızlandı sanırım.

Bizden ev ve aile mektupları beklediğini hatırlattığın için bu ikinci mektubumu istediğin gibi yazıyorum. Selma yoktur, sabahtan börekler ve köfteler ve cankurtaran simitleriyle Kalamış'a (ne Kalamış'ı, Kınalıada'ya) gittiler. O şimdi randevu üzerine iş görüyor. Gezmelerini sıraya koydu, her gün bir yerde. Hiç merak etme, seni aradığı yok. Sonuna kadar böyle giderse durum iyidir. Gıda ve sıhhatinin kontrol altında olduğunu söylemeye lüzum yok.

Sen kendine iyi bak. Burda çalışmalar, yemek fasılları, ah ahlar, danalar[45] ve uykularla bizim günlerimiz eski minval üzerine geçiyor. Sizler orda Almanların mürüvvetine sığınmış dört garipsiniz. Almancanız yeteri kadar ilerlemiş değilse atacak, satacak değiller ya! Elin oğlu yirmi senedir Almanca ile uğraşır, yine elinden sözlük düşmez. Sizler aslan temsilcilerimiz, oraya Türklerin çalışkanlığını göstermeye gittiniz, var olunuz!

Öteki temsilcilerin Türkiye'den mektup alıp da senin alamaman bizleri dilhun etmiştir. Metîn ol, biz bu hale gelinceye kadar... Ama seni mahzun etmek istemeyiz. Fakat postane gibi uzak bir mesafeye ancak geceleyin gidebileceğim, malûmundur. İlk mektubunuz dün akşam atılmıştı.

Şimdi ise, Cumartesi pazarının içli sesleri arasında saat 17:30 suları ilk iş olarak bu mektubu yazıyoruz. Bu iş bitince akşam yemeği hazırlanıp ocağa konacak, o iş bittikten sonra vakit ve enerji kalırsa kitap başına oturulacaktır: Bizim saadetimiz bunlar oldu.

Ama şiirin yavaş yavaş yaklaştığını hissediyorum. Yazılacaktır. Birikiyor. Gece saatlerinde duyuyorum. Henüz uzakta, ama yakındır. İş onda. Gerisi kolay. – Yani bazı şeyler bana göre kolay.

En iyi dileklerimle, cümlenin selâmlarına tercüman olarak, Bebecik'li dünyalardan.

B. Necatigil

Saat 18.30. Evden, sağdan, soldan haber istiyorsun madem; işte sana haber! (Değişikliklere o kadar uzağız ki, bizim haberlerimiz de bunlar oluyor.)

Lebibe anne, Sabahat, Selma hamamda gürültü patırtı yıkanıyorlar. Sabahat bu gece bizde kalıyor. Tek yemeği çifte çıkarmak lâzım. Bana yeni bir iş.

Saat 21:30. Günün son satırlarını yazıyorum. Lütfi ağabey de gelmişti, demin gitti. Bize gidelim, dedi. Bizim âdetimiz son âna gelmeden yardım istememektir, dedik, sıkılırsak geliriz.

Günün feci haberi: Onlar yıkandılar, bir saat sonra sofrada iken sular kesildi. Leş gibi kaldım, üzerimde birbuçuk yıllık hamam kurumu.

İSTANBUL, 20 Ağustos 1957[46]

Sevgili Eskimo,

Üçüncü mektubunu dün öğle üzeri aldık. İkinciden sonra arayı epey açtığın için günler sayılıyordu. Nihayet geldi de merak giderildi.

Bugün hava, haftalardan beri ilk defa puslu. Belki yağmur yağar. Sıcaklar yatışır. Hem artık vakti. On gün var dikkatimi çekiyor, günler kısaldı. Akşam tez oluyor. Yalnız henüz sıcak. Selma ile biz işin pek farkında değiliz. Lebibe anne bunalıyor. Bir şikâyet sıcaklar. Gerisi iyi. Gerisi pilâv, zerde. Her şeyin çaresi ... yok. Bazı şeylerin vardır. Benim bulduğum enfes çarelerden biri bir kitabın üzerine kapak gibi kapanmaktır. Tencerenin içi o kadar iyi ki pilâv – zerde.

Orda eve kapanıp kalma, çık gez, kendi başına da olsa kısa gezintiler yap, yürü. Ev insanı melankolik yapar. Bilirsin, pek çok şeylerim gitti evlerde. Erkek miyim, kadın mıyım, belli değil, bilirsin. Pek çok kazançlarım da oldu, evlerde, bilirsin, hayatı küçümsemeyi öğrendim, yalnız kendime saygım arttı, sonra kapak gibi kapanmayı öğrendim, içerde, zerde.

İşte sabah saatleri, Selma daha kalkmadı. Kalkar. Günlük çalışmama başlamadım. Başlarım. Zerde. Güzel kelime de boyuna kalemime dolanıyor. Ben hiç zerde yemedim, güzel bir yiyecek olduğunu da sanmıyorum.

Vallâ ben sana burdan haber maber yazamam hanımcığım. Haber sende. Bizde meselâ üç ay önce hangi olaylar var idiyse yine onlar mevcut. Benim yazmama hacet kalmadan sen onları tasavvur edebilirsin. Yalnız, rica etti de yazıyorum. Gül hanım oğlu için Ephedrin hapları istiyor, öksürük-nefes darlığı içinmiş. Her kapı çalınışında yukarı koşuyor, gelen her kimse selâmını söylüyorum. Dünya. Dünya ve zerde. Gerisi boş. Bir de burun. Her şeyin başı burun. Mendillerin yıkanması hususunda yeni bir metod keşfettim, Vatan gazetesine Ev-Kadın-Moda sayfasına etraflı bir yazı hazırlıyorum. Bu keşfim, çamaşırcılık tarihinde bir devir açacak. Yaşayamadınızsa, belki sebep bir mendil... Evet, şimdi bu sonuca vardım. Belki, değil, biricik sebep mendil. Ben bu mendiller yüzünden böyle oldum. “Mendiller ve Tasavvuf” konusunda Varlık’a uzun bir etüd hazırlamayı da düşünüyorum.

Sen gideli beyaz peynir yok. Birçok şeyler yok. Bulabildiklerimizle idareye çalışıyoruz. N’aparsın.

Sen gideli mitologya sözlüğünü[47] bitirmeye çalışıyorum, sen dönmeden bitirmek istiyorum. İki liralık kitap olmayacak ya, dur bakalım. Zorla büyütemem ki. Ne kadar olursa. Zaten hoşlanarak yaptığım da yok. Bitsin bir an önce, tatil bitmeden bir iki şiir yazmak için bol vaktim olsun.

Tekrar yazıyorum. Sen bizi merak etme, biz her zaman başımızın çaresine bakmayı bilmişizdir. Bir evde sağlam bir kişi oldukça o evden ümit kesilmez, bilirsin. Sen sade sık mektup yaz. Uzun mektuplar olmasa da olur. Kısa, birkaç satır.

Haydi hoşçakal sevgili Eskimo.

B. Necatigil

Oktay Akbal ve Huriye Necatigil ile birlikte, Üsküdar Amerikan Kız Lisesi Edebiyat Matinesi'ne

giderken, Barbaros Meydanı önünde (17 Nisan 1954).

11.07.1960[48]

Huri-Sel,

11 Temmuz 960 Pazartesi, sabah 7:00, Ankara'da otelde yazıyorum.

Otobüs tam 7:00'de kalktı, tam 8'de Üsküdar'da idi ve sabah tam 5:30'da da Ankara'ya vardı. Altıya on kala otelde idim, yıkandım, tarandım, yalandım, otelde yazıyorum. Şimdi gidip bir çay, bir süt, bir kahve ve bir terlik alacağım.

Bütün gece uyumadım ama uykum yok, yorgun değilim, gece 10'da bir kır lokantasında yoğurtlu patlıcan kızartması... yemedim, çoban kebabı, pilâv, yoğurt, komposto yedim.

Burası müthiş sıcak. Sabahın 7:00'si olduğu halde kara kara kazanlarda katran gibi kaynıyor ortalık. Odada telefon, masalar, çift koltuk, taban halısı, duvar halısı ve duvarda Selma gibi güzel bir kızın resmi var.

Te iş le böy ma sel[49]. Benim indiğim otelde Oktay amca ile Fazıla teyze[50] varmış, otel defterinde adlarını gördüm.

Karnım acıktı, patlıcan kızartmasına gidiyorum, gece yine yazarım.

Yokluğumu belli etme, gözlerinizden öperim.

B.

11/12 Temmuz 960[51]

Eskimocuğum,

Bir gün doldu, çok yoruldum, çünkü dün gece uykusuz geçti. Müthiş sıcak. Tasavvur edemeyeceğin kadar sıcak. Otel yanıyor. Düşün ki sıcaktan pek az şikâyet ederim. Benim oda buraya kıyasla kutup. Ama bu cehennemî günde epeyi iş gördüm. Külebi bu yıl Almanya'ya gitmemin imkânsız olduğunu söyledi, kimse gönderilmeyecekmiş. Onun yerine benim tekrar Eğitim Enstitüsü'ne verilmem düşünülüyormuş.

Melâhat Özgü ile, İlhan Berk ile, Nezihe Meriç ile görüştük. Terlik aldım (29 Lira 45 Kuruş).

Fakat çok sıcak. Dil Kurumu'nda yine dolaplar dönüyor. Beni yayın komisyonuna verdiler, Tahir de karısı ve Başak'la[52] gelmiş. Onlar baldızın yanında kalacaklarmış, Tahir bizimle dönecek.

Fikri Bey'e[53] ayaküstü uğradım, yarın gece eve görünürüm dedim.

Salâh[54], İlhan Berk, Sabahattin Batur, Erdoğan Tokmakçıoğlu Gençlik parkındayız. Onlar bire kadar oturalım diyorlar. Ben çay içip gideceğim. Uyku uyursam yarın dirilirim.

... Yatmak yine 23:00'ü buldu. Rüyamda Ayşe'nin[55] ayağını ezilmiş gördüm. Şimdi saat 7:00. Yeni bir gün başladı. Bakalım bugün ödenek verecekler mi? Hepinize sıhhatler, iyi günler diler, gözlerinizden öperim. Şimdiden korkunç bir sıcaktır başladı.

B.

***Ankara, 14 Temmuz 960*[56]**

Bebecik,

Saat akşamın 7:00'si. Oturduğum bir kuytu lokantada şiş kebabını beklerken bu mektubu yazmaya başladım. Sen hiçbir zaman ARADA[57] değilsin ama, bu mektubun aradan çıkması lâzım. Çünkü yemekten sonra Gençlik parkının kuytu bir köşesine saklanıp şiir yazmayı denemek istiyorum.

Önce Ankara'ya gelmemi teşvik ettiğin için teşekkür etmeliyim, çünkü biraz kendime geldiğimi sanıyorum. Açıkça söyleyeyim ki hastane[58] moralimi bir hayli bozmuştu, şimdi sinirlerim düzeldi, çalışma gücümün geri geldiğini hissediyorum. Oraya döner dönmez masaya bir oturdum mu uzun bir süre bezginlik getirmeden çalışabilirim.

Sonra sevinçliyim, çünkü Almanya'ya kesin olarak gitmiyorum, bu işin kendiliğinden ve mecburen geri kalması beni pek memnun etti.

Cevdet Kudret birkaç kişi arasında beni de cumartesi gecesi mutlaka evine yemeğe çağırdığı için dönüşüm müsaadenle bir gün gecikecek, yani burda bir gün fazla kalıyorum. Otobüs biletlerimizi Tahir, Sabahattin Batur ve ben pazar sabahı için aldık. Otobüs sabah saat 7:00'de kalkıyor, saat 16:00 veya 17:00'- de evde olurum.

Ankara müthiş sıcak, iki gündür geceleri biraz rüzgâr çıkıyor, ama otel cehennem gibi. Bizim ev bu sıcağın yanında serin bir şerbet gibi.

Ama benim içim gene rahat değil Bebecik. Hakkınızdan çalıyor, buralarda avare dolaşıyorum. İçki içmediğim, başkaca bir engel de olmadığı için yatarken dua ediyor, Tanrıdan sağlığınızı, sıhhatinizi istiyorum. Her şeyin başı sıhhat, gerisi boş. Ben razıyım, hasta olmayayım da hiç evden çıkmayayım. Burda iştahım iyi. Her sabah iki bardak süt içiyor, iki büyük sandviç yiyorum. Yemekler de ona göre. O sürü sürü haplar bitti, şimdilik midem hiç bozulmadı, her gün sık sık gazoz içtiğim halde.

Sık sık ahbapları bırakıp kaçıyorum, müthiş içerliyorlar. Gelince anlatırım.

Gündüz geçiyor da gece otele dönünce bir ıssızlık çöküyor içime. Az kaldı, Bebeciğe kavuşmaya az kaldı. Çoktandır bulaşık yıkamaya hasret kaldım, az kaldı.

On beş yıla yakın evlilik hayatımızda sana ilk defa hediye aldım, getiriyorum, bir şişe mayi krem. Güzelliğin kremlere muhtaç değil ama o kadar bakındığım halde vitrinlerde daha uygun bir şey bulamadım. Geç

oldu ama temiz oldu. Mediha teyze[59] “Yıllar var göremedim, gelinimiz yine öyle güzel mi?” dedi. “Ona o güzellik benden geçti, her sene gram gram ona biraz daha güzellik veriyorum” dedim.

Ya işte böyle Bebecik, bekle!
Boşuna değil seni sevmem
Bu güzellikle!

B.

Fazıl Hüsnü Dağlarca ve Huriye Necatigil ile birlikte, bir akşam yemeğinde (Mart 1960).

Ankara, 9 Şubat 1961[60]

Eşim,

Otele ancak saat 6'da gelebildim, çantayı bırakıp çıktım. Yağmur yağış. Yarın gece için Küçük Tiyatro'da bir bilet buldum. Sonra Kızılay tarafına doğru yürüyordum ki Oktay, Naim, Fazıl[61] karşıma çıktılar. Oktay ve Fazıl'la lokantaya gittik. Ordan Oktay, Salim'lere[62] telefon etti. Buyur dendi, gittik. Turgut Uyar, Sunullah Arısoy, Fethi Naci de ordaydılar. Sonradan birkaç kişi daha geldi, bu arada Salâh. – Saat onbiri geçiyordu, biz yine üçümüz ayrıldık. Fazıl, Oktay, Naim benim otelde değiller.

Toplantı cuma, cumartesi, ve pazar üç gün sürecekmiş. Yarın pazartesi sabahı için yine otobüs bileti alacağım. –Ötekiler tren biletlerini şimdiden almışlar–. Buna göre pazartesi akşam 6:00'ya, 7:00'ye doğru orda olurum. Bu dönüş tarihi herhangi bir sebeple değişirse yine bildiririm. Herkese ayrı ayrı selâm. İyi geceler.

10 Şubat 1961 Cuma

Eşim,

Evden şaşma! Sabahın saat beşinde guguk gibi uyandım. Ocağım, demliğim, şekerim, cezvem yok ki çay pişireyim; ayıboğan böreklerimi almamışım ki kahvaltımı edeyim. İki saat odanın içinde gezin de gezin. Şimdi saat yedi. Ortalık ışıdı. Sokağa çıkıyorum.

Evden şaşma! Selâm.

B.

Eşim,

Gıdanıza bakın! Yedek çukulataların yerini biliyorsun, pirincin, çayın, şekerin yerini biliyorsun, daha ne!

Ankara, 10 Şubat 961[63].

Cuma, saat 20:00

Eşim,

Anam ağladı, dünyanın en belâlı şeyi sıkan ayakkabıdır, ne kıskanç kadın, ne âşık olamamak, ne evinden uzakta bir otel odasında sabahın beşinde çay kaynatıp kahvaltı edemeyerek aç açına 7:30'lara kadar üst üste rezil sigaralar içmek. Hiçbiri, sadece sıkan ayakkabılar. Anam ağladı. Dükkânların açılmasını zor bekledim. 80 liraya yumuşak ve bol bir çift ayakkabı (sen pabuç diyorsun, oysa pabuç âdi bir kelime!) aldım. Şimdi anam gülüyor. İnsanın ayağı rahat olmazsa daha ne!

Toplantı tam 19:00'da sona erdi, saat 17:00'ten itibaren bazıları teker teker tüydü. Ben kaldım sonuna kadar. Para verecekler, ayıp, hiç değilse sessizce sonuna kadar oturmasını bilmeliyim. Bildim. Sonra gidip çok külüstür bir meyhanede iki tek attım, şimdi çok gürültülü bir kahvede 8:30 olmasını bekliyorum. Dün senden korkumdan bir tiyatroya bilet almıştım, oraya gideceğim.

Ne Füruzan'a, ne Gülten'e[64] uğrayamadan geleceğe benziyorum, pazar geç saat biterse toplantılar. Biletimi (otobüs) bu sabah aldım. Ne diye kalayım daha fazla? Baba Ayşe gibi, baba Selma gibi var mı? Sen gibi var mı? Gördüm yeteri kadar dişi babaları her yerde. Hepsi bir. Aşk yok dünyada. Sıkmayan bir ayakkabın varsa bütün mutluluklar senindir. Kongo[65]. Yüzde bin. Neyin yüzde bini? Her şeyin. Öperim.

Eşi ve kızları (Selma, Ayşe) ile birlikte (16 Ağustos 1962).

Bursa, 18 Mayıs 1962[66]

Sevgili Eskimo,

Dedik kapatıp üstü çıkartmalı kapıyı görelim, ve geldik. İyidir. Dedik kış ayları, soba dumanları, kömür tozları, bulaşık suları yerine, yeşil, ve geldik. İyidir. Gidilip gelinse hep günü birliğine eskiler ve yeniler arasında ve kimsenin burnu kanamasa ve taraflar hoşnut olsa ve hiç vızıltı çıkmasa, kalsa ruhumun derin kuyularında – iyidir.

Kızlar Kız Öğretmen Okulu'na gittiler, erkekler Eğitim Enstitüsü'ne gittiler ve bana da orda –Nerde, geceler hakkı için söyle, nerde, ruhumun derinlerinde– bana da bir oda açtılar ve alma kimseyi içeri, dediler. İyidir.

Bir başka şehre gelmek, neleri değiştirir, neleri pekiştirir, varsa odalarda kilit, kapılarda aslan bekçi, neleri, ben sana demedim mi? İyidir.

Her gittiğin şehirde çıkar karşına eskilerden biri, açar pencereyi, gösterir : İşte orda yeşil – İyi mi? İyidir.

Nice şeyler hakkına, başta o geceler hakkına, üç dört günlüğüne kapayıp bütün kitapları, kapıları –kalsın bumbar dolmaları, bakla ezmeleri, nohutlu yahni– kalsın Çapa ve Yıldız[67]. Hep ben konuşuyorum, ya siz nasılsınız?

Gece yarıma doğru yatıp beş buçukta kalktım. Şimdi saat yedi. Akan suya ve yeşilliklere karşı bir kahvede yazıyorum. Yedek her zaman için iyidir. İşte mürekkep bitti bu kalemde, bitmek üzere! Yeşile[68] geçiyorum. Dün gece çok soğuktu, pardösüye rağmen. Odalara dönünceye kadar büyük, küçük çivi kestik. Dün Yeşil türbe ve camii gezildi. Bugün dokuzda toplanılıp Emir Sultan'a ve Süleymen Çelebi'ye gidilecek.

Pazar sabahı yola çıkacağız. Yalova yoluyla dönüş. Gece dokuz sularında orda olurmuşuz.

Geceler hakkı için. Selâmlar. Siz de iyi olasınız!

B. Necatigil

18.5.962

***Ankara, 10 Temmuz 966*[69]**

Sevgili Eşim,

Pazar, saat 11:30, bir kahvede Dağlarca, Akbal, Alangu ile oturuyoruz. Telâşlar, kulis faaliyetleri, tartışmalar ile devam ediyor kurultay. Benim de yönetim kuruluna seçilmem ihtimali var. Salı akşamı bitiyor kurultay, ama seçilme ihtimali karşısında bizim ancak çarşamba akşamı hareketimiz gerekiyor.

Bu durumda biz Ören'e cuma sabahı hareket edebiliriz, biletleri perşembe bir uygun saatte alabiliriz. Siz bavulları –fazla şeylere lüzum yok– en gerekli hafif giyecekleri alarak hazır edin, buna göre ayarlayın kendinizi.

Ankara çok sıcak ve çok monoton. İşte saatleri doldurmaya bakıyoruz. Tahir'ler biletlerini aldılar, çarşamba sabahı otobüsle gidecekler Samsun'a. Tahir işinin çokluğundan pek bakamıyor onlara. Çocuklar sıkıldılar. Oktay'a biz de biletleri alalım şimdiden diyorum, ama o yönetim kurulu belli olmadan doğru değil, diyor; bekleyeceğiz.

....

Şimdi gece, yani pazar günü bitti, pazar gününden sonra bastıran gece. Pazar öğleden sonra komisyonlar toplandı. Baba Tahir ve Aslan Oktay Akbal komisyonlarda çıkışlardaydılar. Ben yabancı Türkologların bilimsel bildirilerini okudukları salonda, uyudum, uyandım, onları dinledim.

....

Biz bu gece Baha Dürder, Haydar Ediskun, Ediskun'un kızı Ayşen ve Mahmedet, Hüseyin Rahmi'nin Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç oyununa gidecektik, tiyatro gişesi önünde buluşacaktık. Birdenbire yağmur yağdı. Saat 21:00'de tiyatro önüne geldim, tek başıma. Biletler Haydar Ediskun'da idi. Sonradan Alangu'lar da bilet almışlardı. Onlar da gideceklerdi. Hiçbirini bulamadım. Temsil yokmuş Hiçbir şeye önceden güvenmemeli. Güvenme! Kimseyi bulamadım. Şimdi otele dönüyorum, saat 9:30. Akbal her geceki gibi kalabalık topluluklarda. Bense her zamanki gibi, Şipal'le[70] olduğum zamanki gibi hattâ, yapayalnızım. Tahir'ler nerdeler, ne yaptılar bilmiyorum.

Bal gibi tatlı kızlarımın gözlerinden öperim. Senin de alnından.

İyi geceler, sevgili!

B. Necatigil

İstanbul, 30 Temmuz 1966[71]

Ayşe, Huriye, Selma (yaş sırasına göre, küçükten büyüğe)!

Benden size izin

Keyfinize bakın! – Saat 19:00'a doğru eve gelebildim. Ev çok iyi idi, dinlenmiş, kendine gelmişti. Yalnız kutuda ekmek, dolapta kaşar peyniri küflenmişti, üç paket Sana yağı erimişti. (Sana yağı erir mi, erimişti.) Gerçekten sıcak, alnımdan terler akmaya başladı. İki gündür hiç su akmıyormuş. Banyodaki, kovadaki sular duruyordu, yedek sular duruyordu. Hanımeli kurumamıştı, vestiyer önündeki çiçekler ise biraz biraz kurumuşlardı. Abbas[72] muntazam suladığı halde herhalde havasızlıktan. Salondaki bütün çiçeklerin sıhhati yerindedir.

Benden size izin,

Keyfinize bakın!

Eylül sonuna kadar

Ören'de kalın! – Para göndereceğim, bin, iki bin, üç bin... ne kadar isterseniz. Gıdanızdan kısmayın!

Otobüste bitişik sıradaki kadın, yol boyunca hep armut yedi, çökelekleri kemirilmiş fare ölüleri gibi yere attı, ikide bir çiğnedi, vıcık vıcık yerde sanki karınları deşilmiş küçük fare ölüleri.–

Edremit'ten bir öğrencim bindi, Çapa'dan, şair. Edremit Lisesi'nde İngilizce öğretmeniymiş. Yanımda Selma kadar bir kız oturuyordu, tek başına Burhaniye'den Hereke'ye gidiyormuş, sonradan ahbap olduk. Bursa'da öğlen yemeği molası verilince –kız başka yerlerde hiç inmemişti otobüsten– onu da yemeğe davet ettim. Bir döner yedi, biraz ayran içti. Daha ye, daha! dedim, yemedi, sonra parasını vermeye kalktı. Liseyi bitirince Eczacılık Fakültesi'ne gidecekmiş, eczacı olunca gelir, senden bedava ilâç alırım ödeşiriz dedim, ismimi söyledim, beş sene sonra falan ilâcı yolla bana dedim, kabul etti.

Sıcak, sıcak... Yanıp tutuşan yollarda böylece geldim İstanbul'a. Araba vapuru Sirkeci'ye yanaşınca çıktım otobüsten, Dikilitaş otobüsüne bindim, ter ter... Komiser Emin bey[73] beni uğurladı Burhaniye'den. Bir kutu yolluk da verdi, evde açtım, içinde on tane o bizim üzümlü, küçük keklerden. – Her gün bir tanesini yiyerek on gün daha Burhaniye'de gibi olacağım.

Şimdi, sabah saat 7:00, cumartesi. Termometre 30 derece. Saat 5:00'te kalktım, su yine yok.

Gelelim yine hikâyemize: Abbas'ı buldum gelince. Beş şişe Fruko, yarım kilo ekmek, bir paket tereyağı aldırdım. Anahtarları geri aldım, 50 Lirayı veriyordu, 35 Lirası ağustos kapıcı parası, 15 Lirası da harçlığın olsun! dedim, herkes sizin gibi olsa! dedi, içini çekti. Erimiş Sana yağları gibi ezikti içi.–

Tecrübe başarıyla sonuçlanmıştır. Biz olmayınca eve bir şey olmuyor. İnsanlara oluyor mu? İşte onu bilemem, onu hiç bilemem. Sonra karanlık bastı, tabiî ışık yaktım ve usulca çıktım balkona. Hiç ışık yanar da o kadar yakından fark edilmez mi, Ayşe'nin balkonda seke sek oynadığı farkedilir de uzun boyluca birisinin balkonda olduğu farkedilmez mi? Önce fark edilmedi, sonra birkaç karaltı belirdi pencere önünde, anladım ki anladılar. Sessizce eğilip içeri geçtim, saksıları çömelerek taşıdım balkona[74].. Yakınlıklarda tek başımıza kalmak mümkün mü hiç? Eve hiçbir şey olmamış, musluklar akmamış, camlar kırılmamış. Ev iyi. Bıraktığımız insanlar da iyi mi? İşte onu bilemem, henüz bilemem.

Evde biraz daha kaldıktan sonra Beyoğlu'na çıktım. Bir şiş, bir salata yedim, üç bardak bira içtim. Ter ter... Gömleğimden dışarı vurdu ter. Döndüm, postaneden kitapları, dergileri aldım. Dolmuştu kutu. Bir kilo şeftali, bir kilo armut aldım. On buçukta evde idim. Kapıda bir kâğıt: Yoktunuz. Selâmlar. Karabulut'lar[75].–

İşte böyle, küçükten büyüğe, yaş sırasına göre: Selma, Huriye, Ayşe! Artık havama girip çalışmaya başlamalı. Benim denizim bu. Size böyle uzun mektup yazamazsam kusura bakmayın, ama kısalarını yazarım tabiî. Evi gördük, insanları da göreceğiz tabiî. Armut, şeftali aldık, et, yoğurt da alacağız tabiî.

Midem düzeldi, yollarda su, şerbet, gece bira, gece yarısı Fruko içtim, ama bugün iyiyim.

Saat şimdi 8:30. Hava puslu, bir iki yağmur sepeledi, hava serinleyecek galiba. Abbas geldi, yarım ekmek daha aldırdım.

Şimdi çıkıp et falan alarak döneceğim. Dibek sokağına da uğrarım belki ya da gece giderim.

Bu mektubumu pazartesi alırsınız, pazartesi yine yazarım. Siz de yazın. Benden size izin –Keyfinize bakın. Deniz, kum, güneş, gıda– Hasta olmayın sakın!

Hepinizi öperim. Tanıdıklara selâm.

B. Necatigil

Bursa Uludağ, Sarıalan'da et-mangal (14 Eylül 1968).

İstanbul, 1 Ağustos 1966, Pazartesi[76]

Yaş sırasına göre üçünüz : Huriye, Ayşe, Selma!

Pazartesi yazarım dedim, işte Teknik Okulu'nda[77] bir toplantıyı beklerken vakti boş geçirmiyor yazıyorum. Saat 14:00'e geliyor ve sıcak. burdan Çapa'ya[78] gideceğim. Demin burdaki ücretimi aldım, okula bitişik Yıldız postanesinden size hemen 750 Lira yolladım, yetmezse tez elden bildirin, daha da gönderirim.

Ve evlere gittim. Cumartesi sabahı size mektubu yazdım, kapadım, çarşı pazar alış verişine giderken Dibek sokağına uğradım. Evdeydiler babam, annem, Fahamet. Sabahat gelmemiş hâlâ, onlar da çağırmamışlar. Oturduk, konuştuk, sevindiler. Durum iyidir. Beklemiyorlarmış beni daha, şaşırdılar.

Ve öğleden sonra da, saat 17:00'ye doğru öbür eve[79] gittim. Orda beni bekliyorlarmış, cuma gecesi ışığımı görmüşler, geldiğimi anlamışlar sabah uğrar demişler. Bense işte ne yapalım, akşama doğru gittim. Oturduk, konuştuk. Durum iyidir.

Şimdi burda durum iyi olduğuna göre sizin de orda gönlünüz rahat olsun, gününüz deniz, gıda ve sıhhatle dolsun!

Burda Nasrettin Hoca kibritleri çıktı. Selma'ya sakladım bir tane. İçine de bir sinek ölüsü, bir de kuru üzüm koydum. Sinek susarsa öbür dünyada, içsin diye bir damla da gözyaşı koydum kutuya. Gözyaşı çok eski günlerden benim yastığımda kalmıştı, ziyan olmasın işe yarasın, bari sinek içsin diye aldım ordan, kutuya koydum.

Sular hâlâ akmıyor. Giderken, Ören'e giderken banyoya, kaplara konmuş suları kullanıyorum hâlâ. Abbas'ın dediğine göre gece 2:00'de geliyor, 4:00'e kadar akıyormuş ama o saatlerde kalkmak istemiyorum doğrusu, çünkü bir daha uyuyabileceğim şüpheli. Şimdilik yeter zaten mevcut su.

Ancak bu sabah Beyaz Geceler[80] üzerinde düşünmeye başladım. Birkaç gün sıkıntısı çekilecek tabiî. Sonra sonra belki açılır kapanık yol. Ara sıra Hamsun'u daktilo ediyorum. Evde don gömlek dolaşıp duruyorum. Bugünden artık hayır yok. Teknik Okulu'ndaki toplantı sürer bir hayli, kimbilir, Çapa'ya da yetişemezsem saat beşe kadar – bir başka gün gitmek gerek.

Dr. Demircan beylerin[81] bir kızları olmuş. Dün Gülten hanımın[82] kardeşi söyledi, Demircan bey haber ver demiş. Ben de tebriklerimin iletilmesini söyledim. Herhalde geldiğimi öğrendi, uğrar kendisi de.

Toplantı başlıyor, mektubu kesiyorum.

....

Toplantı 16:30’da bitti, bundan sonra Çapa’ya gitsem de boşuna. Eve gidiyorum.

Benden size izin,

Keyfinize bakın!

B.

İstanbul, 8 Ağustos 1966[83]

Sevgili kızlarımın sevgili anneleri,

Pazartesi, saat 14:00'e geliyor, öğleden sonra. Kâmuran'la Şişhane kahvesinde oturuyoruz. Evet, gitmemiş Kâmuran, gidememiş. Benim yerim burası, diyor ve gitmesini geciktiriyor hep. Öğleden önce buluştuk, Radyoevi'ne gittik. 1720 Lira birikmiş param vardı benim, ben onu aldım, o da iki çeviri oyununun parasını aldı. (1500 Lirayı ev hesabına bankaya yatıracağım yarın.) Şimdi Şipal Üç Turunçlar'ı[84] okuyor, çevirmeye hazırlık için, ben de bu mektubu yazıyorum. Radyoevi'nden sonra Pasaj'da bira içtik, yemek yedik, saat 15:00'te Tercüman gazetesi şiir jürisine gitmek üzere eski Şişhane kahvemizde oturuyoruz. Kâmuran bir hafta kadar daha burda. Adana'ya ailesinin yanına gitmiş 10-15 gün. Çıktı geldi, dört akşamdır beraberiz.

İstanbul'a geldiğimden bu yana içimin en rahat olduğu dakika, Asaf Çiyiltepe'ye Beyaz Geceler'i oyunlaştıramayacağımı, bu işin beni sarmadığını bildirdiğim mektubu postaya attığım dakika oldu. Dün gece Beşiktaş postanesinde atıldı bu mektup. Gece yarısı saat ikide uyandım, feci bir diş ağrısı gibi, rezil olduğum duygusunu yaşadım bir an – ama şimdi, adam sen de mecbur muyum, diyorum. Hem herkes işini bilmeli, ben bir radyo oyunu yazarıyım. "Herhangi işin ehli isen onda devam et!"– Ve Brands'tan[85] mektup geldi. Kesinleşmiş iki oyunumun Stuttgart Radyosu'nda oynanması. Ve bu işten 1500 Mark yazar hakkı verilecekmiş bana. Emekli'yi[86] çeviren Brands 1000, Yıldızlara Bakmak'ı[87] çeviren Kâmuran 500 Mark alacaklarmış. Kâmuran diyor ki: Sen artık Almanya'yı düşünerek yaz oyunlarını, Selma ile birlikte, baba kız, çevirirsiniz. – Şimdi yeni bir oyuna başladım, bir yandan da Hamsun'u daktilo ediyorum. Attım başımdan Beyaz Geceler'i, ne olursa olsun!

Bir gün ağabeyin geldi, dört biber, bir patlıcan dolması getirdi, zeytinyağlı. Bozulur burda, yaz, sıcak, hiç iştahım yok.. dedim. Yemeğe bize gel, dedi, gelirim dedim, gitti.

Bu sabah, dört gündür uğramamıştım, Radyoevi'ne giderken kapıdan Dibek sokağına uğradım. Saime anne[88] kapıyı açtı.

Yemeklerimizi beğenmezsin, kahvaltıya olsun gelsene! dedi. Gelirim, dedim, iyisiniz ya siz ona bakın, herkes nasıl iyi oluyorsa öyle yaşasın, dedim. Sabahat hâlâ gelmemiş.

İşte nerde olursan ol, zaman geçiyor, bir sürü boşluklarla. Sular akıyor, akmıyor. Sıcak azalıyor, çoğalıyor. Aşklar koyup gitmiş bizi. Artık eskisi gibi değilim. Eski mukavemetim yok, eskisi gibi çalışamıyor, çabuk yoruluyorum. Biz Ören'de iken Ortaköy'deki dayım ölmüş, ikinci uğrayışımda Saime anne söyledi, babam da hastalığından ötürü gidememiş cenazeye. Muhlise'ye[89] baş sağlığına gidemiyorum. Bir yere gitmeler neyi, ne kadar değiştirir ki?

Her şey aradan çıkıyor,[90] değişmez düzeninde dünya. İşte Kâmuran Üç Turunçlar'ı okurken bir mektup aradan çıktı. Saat 2:30'a geliyor, Tercüman gazetesine gidip bir işi daha aradan çıkaracağım.

Gözlerinden öperim.

B. Necatigil

8.8.1966

İstanbul, 11 Ağustos 1966, Perşembe[91]

Sevgili Huriye,

Saat 13:00, gündüz. Çarşıya inip öteberi alacaktım. Kutuda 9 Ağustos tarihli mektubunuzu buldum, tekrar çıktım yukarı. Daha önce bir mektup yazılmış, duruyordu. Onunla gönderilmek üzere bu satırları yazıyorum.

Burası iyidir. Şu on gün içinde Hamsun'un daktilosunu bitirip başımdan atmak istiyorum onu. Öbür mektupta yazdım: Beyaz Geceler yattı. Evvelsi gün akşama doğru babam uğradı. Ben şimdi bir kapı çalındı mı mutfak ve banyo kapılarını kapatıyorum hemen, öyle açıyorum kapıyı. Karşı sıradaki marangoza gelmiş, uğramış bana da. Salonda oturacaktı, oda daha serin dedim, odaya aldım. Benim koltuğa oturdu. Tam karşıda, birden aklıma geldi, ALACA tablosu[92]. Baktı, gördü, güldü hafif, bir şey diyecekti, vazgeçti. Sabahat bugün yarın geliyormuş. Ordan burdan konuştuk, o da, ben de memnun ayrıldık. Ben bu evi görmemiştim, bir göreyim dedi, kapalı kapıların ardında biri mi var sandı, yoksa bir ihbar yapıldı da baskına mı geldi ne? Açtım, gösterdim, temizdi her taraf. Hoşuna gitti.

İzmir'e gidecekseniz, benden size izin, gidin. Yalnız, o Turgay'la[93] nasıl başedeceksiniz? Masrafa sokmayın onu, kendi masrafınızı kendiniz verin!

Fazla yazmıyorum, bu satırlar zaten mektubunuzu aldığımı belirtmek için yazıldı. İyiyim, iyi olasınız!

B.

Bursa Uludağ, Beceren Oteli'nde (Eylül 1968).

22 Eylül 1969, Pazartesi[94]

Sevgili eşim, çocuklarım,

Ankara'dan selâmlar. Sabah, saat 7:00. Gece 2:00'den sonra mı ne uyuyabildim galiba. Trende Eray Canberk'le beraberdik; yol bile bitmek bilmedi. İner inmez dönüş biletini aldım, çarşamba sabahı için. Gece birden yağmur yakaladı bizi caddelerde. Uykumuz gelsin diye uzun yürüyüşler yaptık, ama otele onbirde dönmemize rağmen ben uyuyamadım. Eray bilmiyorum uyudu mu? Başka odada o. Gece kimselere rastlamadık.

İşte bir bugün, bir salı. Ondan sonra selâmet. Bilmediğimiz bir otel, adı Konfor Palas, karyolası gıcırdar, kapısı gıcırdar, musluk sabaha kadar şıp şıp damladı. Evden şaşma, otur kaşına kaşına. Nene gerek sütlü börek. Her şey almışım da gömleği unutmuşum. Kalk yaz, otur yaz, bu da unutulur yaz.

Neyse ki güneş açtı, geceki yağmur sürseydi haraptı halimiz.

Pazartesi, salı
Bu da geçer yahu
Masaya oturmalı.

Selâm.

B. N.

7/8 Ağustos 1970[95]

Cânım Efendim Huri/ye

Cuma, gece, saat dokuza geliyordu, bir dolaşmaya çıkıyordum ki, yemeği evde yemiş, posta kutusunda mektubunu buldum. Okumadan hemen tekrar yukarı çıkıp zarf, kâğıt aldım ve iskele yanındaki kahveye geldim. Fakat aradım ceplerimi, ne kâğıt var, ne zarf. Evde aldım, evde bıraktım herhalde. Yazdığım kâğıdın çizgili oluşu, iskelede açık tütüncü dükkânından tekrar aldığım içindir.

Cenab'ın[96] şiiriydi: "Gittiniz, gittiniz, siz ey kuşlar / Şimdi dallarda mâi tüyleri kovalar / Karlar–." Yarın haftası. Hafta hemen geçti. Nedir hafta, ay ve yıl? Nedir beyim, belki de ben bilirim. Geçer, geçer, geçer. Nasıl geçti? Hesabı: Cumartesi Kâmuran'ın kahvesine gidildi. Alangu, Hasan Mercan ordaydılar, Kâmuran geç geldi. Mahmut Kıratlı, Ali Tanyeri de vardılar, toptan Narlıkapı'ya gidildi ve berbattı gece. Arada Alangu'yu tersledim (takılmaya kalktı). Ve işin en ilginç tarafı, evden Kocamustafapaşa'ya tam gidiyordum ki Nahit Ulvi[97] çıkageldi. Amcakızı Zehra'nın, amcakızı Hümeyra'nın[98] da katıldığı bir "Modern Mantık Kursu"na gelmiş, iki haftalığına, Üsküdar'a bir liseye. Beni tam evden çıkarken yakaladı Nahit Ulvi. Kâmuran'ın kahvesine onu da götürdüm ve ordan Narlıkapı'ya. Geceden pek memnun kaldı Nahit. Ve Mahmut Kıratlı'dan pek hoşlandı. Ve ben Hasan Mercan'a benim yerime Nahit Ulvi'yi buyur ettim. Ve Hasan Mercan da pek memnun oldu Nahit Ulvi'den. Dünya böyle. Ve insan dünyaya başkalarını memnun etmeye gelmiş olmalıdır... Ve tabiî sezdirmemelidir mümkün mertebe bu iş için geldiğini. Ve bazan Selma'nın tayfasının deyimiyle "piç gibi ortada kalmalıdır." Hâsılı Kâmuran ve benden ve Ali Tanyeri'den gayrı cumartesi gecesi herkes memnundu. Kabataş'ta ayrılırken Nahit Ulvi'ye pazartesi maaşımı almaya Eğitim Enstitüsü'ne gideceğimi, isterse saat 7:00'de Üsküdar'da buluşabileceğimizi, isterse Akbal'ı da getirmesini söyledim. Pazar evdeydim, çalıştım. Akşama doğru Kâmuran çıkageldi. Hikâyelerini okudu, gece ilerlemişti, Beşiktaş'ta yeni açılan Kafeterya'ya gittik beraber. Dertleşti, karar vermiş, ekimde bir seneliğine Almanya'ya gidecek. Bu yaz burda. Pazartesi için onu da çağırdım 7'de Üsküdar'a. Gelmedi. Düşünür ve incedir, gelmedi. Ve pazartesi gecesi Nahit'le beraberdim tekrar. Saat on buçuğa geliyordu, Üsküdar'dan Oktay'a telefon etti. Kararlaştırdılar, çarşamba saat 18:00'de Sirkeci'ye geleceklerdi birlikte, söz verdim diye

gittim, Gar lokantasında iki buçuk saat bekledim onları, gelmediler. Ben orda iken Ali Tanyeri ile Kâmuran bizim eve gelmişler, kâğıt atmışlar kapının altından, Beşiktaş'ta kafeteryada bekliyoruz diye. Nahit ve Oktay yüzünden bu beraberlikten de oldum. Perşembe, cuma iki imtihanım vardı, iki gün kâğıtların okunması iflâhımı kesti. Yarın sabah notları götüreceğim ve kapanacak bu sayfa eylül başına kadar. Ve yarın akşam (cumartesi) gene Kâmuran'a gideceğim. Ve işte hafta böyle geçti.

Dibek sokağındakiler iyidir, babam iyidir, ben iyiyim. Her şeyin başı iç huzuru ve ağız tadı. Bunlar var çok şükür. Ve kuş, ve çiçekler iyidir. Sulhiye Hanım[99] ve başkaları iyidir. Lütfi ağabeyi gördüm, beni yemeğe eve çağırdı. Pedere gidersem yemeğe, size de gelirim dedim. Güldü, sırtımı okşadı. İyidir.

İstediğiniz kadar kalasınız ve düşünmeyesiniz burayı. Alman Lisesi'nden mektup geldi, 1 Eylül'de imtihanın varmış. O tarihte burda olun da gerisi önemsiz. Şu on gün içinde Dil Kurumu armağanlarına aday kitapları da okumalıyım. İyidir. Sabahat'e Fahamet'e ben anlatırım yazdıklarını. Yer bulmak kolay mı, belli bir şey. Bazı şeylerin üzerinde durmamak lâzım.

Teknik Okulu'ndan bize yol görünüyor. Türkçe dersleri kalkıyormuş bu sene. Kendim ayrılamıyorum, mecbûrî uzaklaştırma sevindirir beni. Kesinleşirse üzülmeyeceğim doğrusu. Ekime kadar şu kitabı tamamlayabilsem!

Tütüncüden iki kâğıt aldım, ikisi de doldu işte. Hemen atayım ki postaya, yarın ancak saat onbirde Yıldız'a notları götürmeye çıkacağım dışarı.

Cânım efendim Hûri, denizlerde çimmeye bak ve kıştır önümüz, kışa mıymıylık bırakma!

Hepinizin gözlerinden öperim.

B. Necatigil

***Stuttgart, 1 Temmuz 972, Cumartesi*[100]**

Huriye, Selma, Ayşe,

Gözlerinizden öperim. Saat 18:00, akşam karanlığı ağır, sessiz çöküyor. Yüksel Pazarkaya üç saatlik yoldan, gidiş-dönüş altı saat, otomobiliyle Frankfurt'a geldi, Prof. Brands'dan beni devraldı, Stuttgart'a getirdi cuma gece[101]. Evlerinde kalmam için ısrar ettiler. Tavan arasında boş bir odaları varmış, gösterdiler. Yeter artardı. Ama ben rahatsızlık veririm korkusuyla beni bir otele götürmelerini rica ettim. Pazarkaya bir pansiyona iletti gene otomobiliyle. Tesadüf bir oda varmış, valizi bırakıp döndük evlerine. Yemek çıkardılar, karnım toktu öğleden. Yiyemedim. Gene gece yarısı saat on ikiyi geçiyordu, pansiyona. Yüksel Pazarkaya'ya çok zahmet yükledim hâsılı. Bugün sabah da tekrar geldi, kahvaltıya götürdü eve. Muhakkak götürmek istiyor beni. Karı koca ikisi de çok candan kimseler. İki çocukları var erkek. Biri yatılı ilkokula yeni başlamış, öteki dört beş yaşlarında. İnci hanımın[102] babası da yanlarında. Bakalım ne olacak sonu. Öğlen gene yemeğe alıkoymak istediler, şehri tek başıma gezeyim diye ayrıldım, üçe doğru bir yerde karnımı doyurdum, dolaştım, pansiyona döndüm, saat onsekiz, yirmide bir Alman dostlarına davetliymişler, söz aldılar, onları bekleyeceğim, beni de götürecekler.

Şimdiden sıkılmaya başladım. Bana göre değil bu işler. Yâdellerde ne tat var anlayamadım ben. Bu da geçer. Alışırım herhalde.

Bana mektupları Pazarkaya adresine yazın, pansiyonda da kalsam beni her gün görür herhalde. Ben boş vakit geçirmenin adamı değilim, bir şeylere, çalışmaya başlasam avunurum herhalde.

Yerleştiniz, yeni düzene uydunuz mu siz[103]? Her şey gönlünüzce olsun. Üzmeyin kendinizi.

Çok selâm.

B. Necatigil

Stuttgart, 3 Temmuz 972, Pazartesi [104]

Huriye, Selma, Ayşe,

Dünkü mektubu atamadan bunu da yazıyorum. Pazarkaya beni kendi evine getirdi, tavan arasında her dairenin boş bir odası, sandık öteberi odası var, onlarınki benim oldu. İki gece pansiyondan sonra üçüncü gece böylece Pazarkaya'larda yattım. Her şey iyi de yemek için ısrar etmelerini nasıl karşılıyacağımı bilemiyorum. İnci hanımın babası da yanlarında.

Sabahleyin Yüksel bey büyük oğlunu ilkokula, küçüğü yuvaya, eşini de çalıştığı yere bıraktı, yabancılara dil kursları rektörlüğü yaptığı üniversiteye götürdü beni. Dinleyici olarak girdim dersine. Şimdi o başka bir kursa gitti. Ben, bursu almak üzere üniversite veznesinin açılmasını bekliyorum. Hava bayağı soğuk ve yağmurlu. Az sonra parayı alınca bir süeter, bir yağmurluk alacağım.

Bir de daktilo alınca kendi çalışmalarıma başlayacağım. Kursa gitmemeye karar verdim. Yüksel de beni tamamen kendi bildiğim gibi yapmama bırakıyor. Zaten işte herkesin telâşı kendine. Stuttgart başladı, ikinci ayda Frankfurt için vakit var.

Hepinizin gözlerinden öperim. Rahat olsun içiniz. İstanbul gibi yok.

B.

Stuttgart, 4 Temmuz 1972, Salı[105]

Sevgili eşim, kızlarım,

Gölgelerin çökmeye başladığı bir park köşesinde, akşam garipliğini duyarak dinleniyorum. Pazarkaya'ların evine yakın bir park. Dolaşırken yol beni buraya getirdi.

Üzerimde bir kırıklık var, bir halsizlik. Burası serin çok, üstelik yağmur da yağdı üç gün. Üşüttüm besbelli. Yahut çiçek aşısı tutmuş, kabuklanıyor, belki de onun yaptığı bir nöbet.

Dün parayı alınca bir daktilo aldım, bu sabah oturdum çalışmaya. Ordayken müsveddesini hazırladığım incelemeyi temize çekiyorum. Başka yolu yok. Sarmıyor beni buralar. İstanbul'un gürültüsü, çekişmesi, tozlu sokakları iyidir.

Neyse, benim görüşüm bana, siz iyisiniz ya! Şu yaz aylarında güç kuvvet toplamaya bakın, kışlar çetindir, indiğim kışla[106].

Pazarkaya'lar çok yakınlık gösteriyorlar. Tavan arasındaki eşya odasını bana bıraktılar. O katta başka odalar da var ama hepsi boş, kilitli. Burda âdetmiş, her dairenin çatı katında bir sandık odası olması. Benden önce İsveç dönüşü Nevzat Üstün ve eşi kalmışlar bu odada, sonra otomobilleriyle Fransa'ya gitmişler.

İsteklerinizi yazın şimdiden, aman yükte hafif şeyler olsun. Selma, Ayşe ne istiyordunuz? Nasıldı fotoğraf makinesi, özellikleri neydi? Yazın. Hiç belli olmaz, biz de gidebilirmişiz diye, ya da ayıp olur düşüncesiyle geldim buralara, hiç belli olmaz, kaçıp gelebilirim. Fakat dayanmak lâzım. Sağlığım düzelir de gönlümce çalışabilirsem bu kadar sıkılmam tabiî.

Mektup yazın. Gözlerinizden öperim.

B. Necatigil

***Stuttgart, 6 Temmuz 1972, Perşembe*[107]**

Sevgili Üç Fıstıklar,

Tıpkı Ören'deki gibi oldum, midem bozuldu, hiç iştahım yok, ateşim var. Kolumda fındık büyüklüğünde, iltihaplı aşı yeri, nöbet yapıyor, bu sabah 38'di ateşim, akşam saat 4'te tam 39,5 oldu. Yattım hep. Ama ıssız bir evde halsiz yatmak, uyumak kolay değil. Şimdi saat 19:00, akşam oluyor, sessizce çıktım dışarı, çünkü Pazarkaya'lar, hele İnci hanım görse gittiğimi, içeri alırdı.

Siz bana bakmayın, gözümde büyütürüm her şeyi. Bu da geçer. Size çok neşeli, hattâ şöyle böyle memnun mektuplar yazamasam bile sağlığımın düzeldiğini yazabilirim şüphesiz. Bu sabah farkına vardım, kaba etimde bir şişlik. Kan çıbanı mıdır, bu kadar ateş, üç gündür neyin nesi, anlayamadım.

Pazarkaya'lar anladılar beni, bu işin mümkün olduğu kadar gösterişsiz ve gizli sona ermesi için yardım edecekler bana. Prof. Brands'ı da ona göre hazırlıyorlar. Eh ne yapalım, bana uzak bazı şeyler. Yaşlanmak, o her şeyin biraz biraz yettiği[108]. Ben bu yaz bir hastaneye yatıp şu fıtığın çaresine bakmalıydım. Oldu, sayılı günler tez geçer.

Ateşim düşse, midem düzelse bulurum kendimi.

Mektuplarınızı beklerim, uzun uzun yazın olup bitenleri, aklınıza ne gelirse.

B. Necatigil

Stuttgart, 14 Temmuz 972, Cuma [109]

Sevgili çocuklar, cânım efendim,

İnsan kuş misâli, bir orda, bir burda. Bir sağlıkta, bir hastalıkta. 10 tarihli, pazartesi günü Dayı'nın dükkânında[110] yazılmış mektubunuzu dün akşam aldım. Anladım ki beyhûde telâş etmişsiniz, etmişim. Doktora gidip, ilâçları düzenli kullanmaya başladıktan sonra geçti, normal hale döndüm. İki gündür çok iyiyim. Rahat oturup kalkabiliyor, rahat yürüyorum. Pirandello'nun Ağzı Çiçekli Adam diye bir oyunu vardır, biz de kıçımızda çiçek çıkardık, her şey olur dünyada. Ateşim falan da kalmadı, dün şehre inip pardösü ve radyo aldım, süeteri daha önce eve yakın bir çarşı var, ordan almıştım, şemsiyem bile var.

Neyse, kapandı bu sayfa. Hayat normale döndü, çalışıyorum. Dün akşam Fransa dönüşü Nevzat Üstün'ler geldiler, yemekte birlikteydik. Geceleri Yüksel'in çevirilerine bakıyoruz, kitap muhakkak çıkacak. Şan olsun!

Kumburgaz'da postane oluşu iyi. Artık mektupları hep oraya yollarım.

Dediğim gibi, artık hiç düşünmeyin beni. Rayıma oturdum, gıdama da bakıyorum, çay, kahve, persil, terlik, takke.. hepsi var. Her yer, yeni geleni önce bir imtihandan geçirir. Çok imtihanlar verdiğimiz için bu seferki çetin imtihandan da yüz akıyla çıktık. Doktorun verdiği beyaz bir sıvı çok iyi geldi yaralara.

Hepinizi kucaklarım. Her şey gönlünüzce olsun!

B. Necatigil

Stuttgart, 27 Temmuz 972, Çarşamba[111]

Sevgili Huriye,

Gene akşam suları, saat altıya geliyor. Parkta oynaşan çocuklar, birbirinden uzak sıralarda hallerinden belli çoğu yabancı, orta tabaka insanları. Bu parkta günün her saati oturacak yer var, çok geniş. Asıl bir başka park var ki, içinde treni, gazinoları var, muazzam bir şey. Yüksel bir kere götürdü, fakat otomobiliyle. Yayan da yirmi dakikada gidilebilir ya, yolu beceremem diye gidemiyorum, hem de vakit gidecek bir sürü. İyisi mi evin dolaylarında küçük gezintiler. Fakirin sakızı burnunun ucunda gerek.

Sizden belki mektup gelmiştir ya, çıkarken baktım, Pazarkaya'lar evde yoklardı, beş buçukta dönmüş olurlardı, herhalde Yüksel'in kızkardeşinin evine gittiler. Dün akşam yemekte gene onlardaydım, "pazar günkü dolma bitmek bilmiyor, ille gel ye!" dediler. Çok yorgundum niyetim yoktu, biraz dolaşayım öyle geleyim, dedim. Gittim netekim. Üzülüyorum onlara da yük oluyorum diye, her gidişimde bir şeyler götürmeye çalışıyorum, hiç olmazsa çocuklara çukulata.

Akşam saatleri hüzün veriyor, günün yorgunluğu keskinleştiriyor duyarlığı.

Saat sekizde, sekiz buçukta caddelerde kimse kalmıyor, yalnız otomobiller, tramvaylar. Üç vagonlu tramvaylar bazan bomboş geçip gidiyor. Nerde İstanbul'un gece yarılarına kadar sürüp giden gürültüsü. Günün her saatinde sokaklarda çok az insan yürüyor. Herkes otomobilli.

Şimdi gündüzleri Yüksel'in çevirdiği şiirlerin[112] Türkçelerini daktiloya çekiyorum. (Yani bugün başladım, altmış şiir, iki günde, üç günde yazarım.) Muhakkak çıkacak bu kitap, diyor Yüksel. Özel bir teknikle, teksir, foto-kopi şeklinde beşyüz tane bastıracak, onar mark fiyat koyacak. Kime satacak, satarım diyor, yüz-iki yüz tane satsam masraf çıkar, kâr bile ederim, diyor. Geldik buraya, bari bir iş yapalım diye ben de uydum ona. Frankfurt'a ağustosun on dördünde gideceğim. Dr. Brands alınıyormuş ama buraya alıştım hazır, ne yapayım orda? Hele şu kitap işini bir sonuca ulaştıralım.

Ağustos geliyor, ayın birinde gene Eğitim Estitüsü'ne gideceksin, soranlara çok selâm söyle. (Emeklilik dilekçemi yazdım, benim odada kum saatinin ya altına, ya üstüne orda bir yere bıraktım, ama dilekçeyi bu ay değil, eylül başında götüreceksin! Kararım kesindir.)

Frankfurt’a gitmeyi geciktireceğim ki Andersen masalları[113] ortaya çıksın burda. İstanbul’a dönünce bir sürü iş çıkar, kalır gecikir sonra.

Burda lokantaların yemekleri çok biberli, baharlı, salçaları da acayip. Geçen cumartesi akşamı Pazarkaya’ları lokantaya davet ettim, çocukları yatırdılar, tam gidiyorduk, bir Türk mimar geldi. O, Yugoslav lokantasına gidelim dedi, gittik, bana şiş köfte ye! dediler, yedim ama yanındaki garnitür – koca porsiyon pilâv öyle baharatlı, biberliydi ki, bizim acı, arnavut biberleri gibi, dilim damağım kavruldu, kaşındım durdum bütün gece!

Türk lokantası da varmış ya, bilmiyorum nerde? Bu cumartesi oraya davet etmeyi düşünüyorum onları.

Utku[114] yarın İspanya’ya gidiyor, onbeş gün kalacakmış orda, dönüşte size yollayacağız. Sen İnci’ye mektup yazacaktın hani?

Yatak, yorgan çarşafları kirlendi, kaç keredir ver yıkayalım diyor İnci. Ama önce yenilerini alayım diyorum kendi kendime, değiştirmek için. Sonra bırakırım onlara, belki yoktur fazla çarşafları. Boş yer kalmasın, kâğıt ziyan olmasın diye her aklıma geleni yazıyorum.

Bugün de geçiyor. Gündüzler kolay da akşamlar garipsi.

Stuttgart radyosunda konuştum. Yüksel sağ olsun, Almancaya şipşak çeviriverdi cevaplarımı, ben Almanca okudum tabiî. Yüksel on beş senedir Almanya’da imiş. Üniversitede yabancı öğrencilere Almanca okutmanlığı yapıyor.

Kolumdaki çiçek yarası kapanmak üzere, bugün yarın son kabuk düşer.

Bütün yakınlara, dostlara selâm. Hepinizi hasretle öperim.

B. Necatigil

Stuttgart, 4 Ağustos 1972, Cuma[115]

Sevgili Huriye, Sevgili çocuklar,

27. 7. tarihli mektubunuz ayın 31'inde, pazartesi günü geldi, bugün cuma. Araya telâşlar girdi, yazamadım. Parkıma gelemedim çünkü. Size başka yerde mektup yazamam, park sessiz, akşamları daha da ıssızlaşıyor. İşte gene saat yediye geliyor. Her gün altıya yirmi kaladan altıyı yirmi geçeye kadar Stuttgart Radyosu'nda Türkçe yayın var. Onu dinledim, sonra çıktım evden. İyi ki dinlemişim, Yüksel benimle, Türkçe kısa bir konuşma yapmıştı, evde. Radyo onu yayımladı. Alman hükümetinin resmî davetlisi olarak üç aylığına geldiğimi falan söyledi. "Gizli Sevda" şiirini okuyarak girdi Yüksel programa, arada ben de onun isteği üzerine, burda yazdığım yeni bir şiirimi okudum. Sonunda da çıkacak kitabın reklamı yapıldı, isteme adresi bildirildi. Neyse bu iş de kapandı. Bugün Yüksel kitabı basım evine götürdü, günlerdir (yani bir haftadır) şiirlerin Türkçelerinin, bibliyografyanın yazılması da daktiloda benim üzerimde idi. Arka kapakta pasaportumun fotoğraflı sayfası basılacak. Yüksel orjinal olur dedi, ben de olsun dedim. On güne kalmaz, basılır dedi. Orhan Asena Almanya'da imiş, Yüksel'le mektuplaşıyor. İlk parti beş kitap istemiş daha çıkmadan. Yüksel, satarız biz bunları, sayende para kazanırım, diyor. Ben de helâl olsun diyor, gülüyorum.

İnci'yle dün biraz alış veriş yaptık. Yatak takımını söktüm, götürdüm yıkayıcıya, akşama kalmadan gittim, aldım. Neyse o iş de halledildi.

Bir küçük ocak, bir iki kap kacak alsam hiç değilse öğlen yemeğimi pişiririm ya, Pazarkaya'lardan çekiniyorum. Hele şimdi İnci'nin annesi de geldi dün. Oda lâzımsa ben çıkarım otele, dedim; yerimiz müsait ne yapacağız orasını, boş duruyor dediler. Çatı odası falan ama, benim Camgöz'deki[116] odadan çok daha geniş. O katta benden başka oturan da yok zaten. Üç oda daha var, kilitli onlar. Bir tanesinin sahibi haftada bir geliyor, içerden birşeyler alıp gidiyor. Tıkırtılardan anlıyorum.

Pazar günü Yüksel, karısını, küçük çocuğunu ve beni otomobiline koyarak, öğleden sonra, yakın birkaç şehre götürdü, akşama kadar üç şehir ve köyler gördük, işte o gün de öyle geçti. Günler geçiyor, kış geliyor, kış. Şu okul işini de bir halletsem!

Canım sıkıldı, burda kesiyorum. Hepinizin gözlerinden öperim, soranlara çok selâm. Her şey gönlünüzce olsun!

Frankfurt, 15 Ağustos 1972, Salı[117]

Sevgili Huriye, çocuklar,

Dün öğleden sonra Stuttgart'tan ayrıldık, Yüksel'le hava kararırken Frankfurt'a geldik, Dr. Brands'ın benim için (14 - 24 Ağustos) on günlük yer ayırttığı oteli bulduk, bavulu bıraktık. Bir yerde yemek yiyip gece on bire kadar caddelerde dolaştık. Yüksel beni otele bıraktı, bir arkadaşının evine gitti.

Şimdi salı sabahı. Frankfurt'ta ilk gece geçti. Bütün gece penceresi yanda değil, yukarda tavanda bir odada yağmurun sesini dinledim. Tepemde tıpırdadı durdu. Sabah beş buçukta kalktım. Şimdi yediyi çeyrek geçiyor. Yüksel dokuzda gelecek. Üniversite veznesinden ağustos bursunu alıp Dr. Brands'ın toplantısına gireceğiz. Bir seminer yapacakmışız. Evvelallah o da geçer. Prof. Spies[118] de gelecekmiş seminere. Sonra Dr. Brands öğlen yemeğine götürecekmiş hepimizi. Yanımızda kitaplarla geldik, hepsi için sürpriz olacak.

Pazar günü otomobil gezisine çıkarken Selma'ya yazdığım mektupla beraber çıkan kitaptan size de atmıştık. Sağ salim elinize geçer herhalde. (Kumburgaz adresine.)

Stuttgart'tan aldığım öteberiyi (daktiloyu da) orda bıraktım, pardesüyü bile almadım yanıma. Öyle olduğu halde gene de valiz, çanta yetiyor. Ağustosun yirmidördünde Dr. Brands bir haftalığına beni Fulda'ya evine götürecek. Eski programı öyle. Artık gitmezsem kırılır, gideceğiz, o da geçer. Eylül başını bulup Bonn'a da bir gitsem Stuttgart'a dönmem için fırsat kollarım.

Siz bana şimdilik otele bir mektup yazabilirsiniz. Üç günde geliyor İstanbul'dan buraya mektup. Burdan oraya da öyledir herhalde.

Şimdilik bu kadar. Bugün şu ilmî toplantıyı da atlatsak iş gene kolaylaşır.

Gözlerinizden öperim.

Hotel Kupferschmitt
6 Frankfurt am Main
Güneburgweg 149

B.

Fulda, 19 Ağustos 1972, Cumartesi [119]

Sevgili Necatigil'ler,

Bu satırları sümbülî bir günün sabahında Fulda'dan, Prof. Brands'ın evinden yazıyorum. Program değişti: Dün öğleden sonra Prof. Brands beni Fulda'ya getirdi, Frankfurt'la bir ilişkimiz kalmadı, orda on gün kalacaktım ama dört günde defterin o sayfasını kapadık. Brands ay sonunda tatil gezisine çıkacağı için beni öne aldı, iyi de oldu. Onu ve eşini razı edebilirsem pazartesi tekrar Stuttgart'a dönmek istiyorum. Ordaki serbestliği, rahatlığı bir yerde bulamam. Brands'ı gördünüz, eşi de öyle, çok candan insanlar. Bana evlerinin hemen yanında, bir evin alt katını verdiler. Üç oda, bir mutfak tamamen benim. Bu ikinci ev Brands'ın karısının akrabalarına ait. Üst katta bu akrabalar var. Benim katın kapısı, her şeyi ayrı. Fakat ne de olsa onlara külfetler yüklediğim duygusu beni bir an önce kapağı Stuttgart'a atmaya zorluyor. Bunu da başaracağız tabiî.

Frankfurt'taki otel adresine mektup yolladınızsa, oraya Stuttgart adresini bıraktım, gönderecekler. Brands eylülün ilk haftası için Bonn'a, Prof. Schimmel'e[120] telefon etti, çok sevinmiş Schimmel, bir pansiyonda yer de ayırtmış. Program gene değişmezse (değişeceğini sanmıyorum) eylülün üçüne kadar Stuttgart'ta olacağım. Utku'yu ne zaman İstanbul'a göndereceklerini Stuttgart'a gidince yazarım.

Mektubunuzu Stuttgart'a yazın, burda en çok bir hafta kalabilirim, fakat niyetim şu iki günü de geçirip pazartesi hayırlısıyla ayrılmak. Yeni yerlere alışmak kolay değil. Bir haftadır yeteri kadar aylak oldum.

Brands'ları seneye Kumburgaz'a davet ettim, hanımı çok istiyor ya, Brands'ın işleri denk düşer mi bilmem.

Şimdilik bu kadar. Gözlerinizden öperim.

B. Necatigil

Düsseldorf, 5 Eylül 1972, Salı[121]

Hânım Huriye, cânım çocuklar,

Dün akşam Bonn'dan attığım mektup çok kısa idi, bugün başka bir şehirde devam ediyorum. Sabahleyin üniversite veznesinden eylül bursunu alınca dokuz otuz trenine binip Düsseldorf'a geldim, yol bir saat. Akşam Bonn'a döneceğim. Düsseldorf'a Heinrich Heine için geldim, güç belâ Heine-Stube'yi buldum, bir eski meyhane, eski bir ev, üç katlı bir ev, şimdi alt katı eski zaman işi meyhane, dar merdiven ve koridorlarda şairle ilgili çeşitli eşyalar falan var. Yarı müze. Bir de Heine Derneği olacaktı, telefon rehberinde gösterilen adrese gittim, aradım sordumsa da kimseler bilmiyor. Sanat, şiir, şair burda da göz önünde, bilinen bir şey değil.

Yani böylece saat yarımı buldum, bir lokantaya girdim. Neyse güneşli bir gün.

.... Yemeği yedikten sonra bindim trene, yeni bir bilet alıp, yarı yolda Köln'de indim; ünlü katedrali gezdim, iki resim sergisi gördüm, bir meydanlıkta, katedralin önünde oturup Tahir'e (ilk defa), Mutluay'a[122] (ilk defa), Oktay'a, Dibek sokağına, Lütfü ağabeye birer kart yazdım, birkaç şey aldım yükte hafif. Vakit geçti, saat altıda Köln'den bindim trene, altı buçuk olmamıştı, Bonn'daydım vaktinde eve gelir gibi. Keşke Köln'de kalsaydım da gece onda, onbirde gelseydim diyorum şimdi. Bu benim baştan sona tek başıma ilk boş günüm, ilk aylak gezintim oldu, belki yarın gene giderim, nasıl olsa iki gün daha burdayım.

Stuttgart'a dönünce bir engel çıkmazsa (yarın beni buraya resmen çağıran Akademik Mübadele Kurulu'na gideceğim; nezaket, teşekkür ziyareti) durum müsait olursa 15 veya 16 eylülde ayrılmak istiyorum, işçi uçağıyla, indirimli tarife 230 Mark üzerinden. Bunu sağlarsam kârlı olacak. Gene yazarım. Gözlerinizden öperim.

B. Necatigil

Stuttgart, 17 Eylül 1972, Pazar[123]

Sevgili Huriye, Selma, Ayşe,

Öyle bir şarkı vardı galiba: ”Bu son mektup ayıracak biliyorum ikimizi” – Bazı son mektuplar ayırmaz, kavuşturur; bu şimdi yazdığım, Stuttgart'tan son mektup, bir hafta sonra kavuşacağız hayırlısıyla.

Dün 13 Eylül tarihli, Kumburgaz damgalı mektuplarınızı aldım. Almaların da sonu geldi artık; uçak biletim de dün alındı: 23 Eylül Cumartesi Müftüoğlu firmasının işçi uçağıyla saat 18.30'da İstanbul'a uçacağım. Uçak Türkiye saatiyle 21:30'da Yeşilköy havaalanına varacakmış. Beni karşılamaya, çocuklar, siz gelmeyin, Huriye gelsin sade. Çünkü nasıl olsa gümrük muayenesi bitmeden sizi bırakmazlar salondan dışarı. Huriye, ben, üç valiz, biner bir taksiye geliriz. Hele eve kapağı atalım, bütçe durumunu düşünürüz. İş hayırlısıyla İstanbul'a gelmekte.

Alman Lisesi 20 Eylül'de açılıyor, çarşamba günü, öyle yazdınız. İnşallah çıkmaz ya, mecbûrî bir engel çıkarsa ben Nüzhetiye adresine bir telgraf çekerim, ama inşallah çıkmaz böyle bir durum. Televizyon yola çıktı, hele gelsin o da, gümrükten almasını, kurdurulmasını orda düşünürüz. Hayırlısı, o mesele de kapanmıştır.

Yeni ders yılına sağlam, sıhhatli girin, kış geliyor kış. Burda hava enikonu soğudu. Bana artık mektup yazmayın, üç günde geliyor, geçmeyebilir elime.

Az kaldı, bu da geçer. Gözlerinizden öperim. Ben gene yazarım.

B. N.

Beşiktaş, Nüzhetiye caddesindeki evinin balkonunda (Temmuz 1974).

Ankara, 7 Temmuz 1974[124]

Pazar, saat 19

Sevgili Huriye,

Trende Hilmi Yavuz, Sabahattin Batur, Metin Eloğlu ve ben dört kişi idik. Enver Naci[125] de vardı ama o bize katılmadı. On ikiye geliyordu saat, ayrıldık, yattık. Rahat bir yolculuk oldu. On iki saat sonra, sekiz buçukta Ankara'da idik. Hilmi, beni tanıdığı bir otele götürdü. Metin'le Sabahattin başka bir otele gittiler.

Öğlen yemeğine İbrahim Olgun, Orhan Ural'ı, Rauf Mutluay'ı, Tütengil'i[126] ve beni lüks bir lokantaya götürdü. Öğleden sonra saat 3'te tekrar kurultay çalışmaları. Saat yediye geliyordu, ben bırakıp, bu mektubu yazmaya otele döndüm. Sekizde Salâh Birsel, Samim Kocagöz, Hilmi ve ben bahçeli bir yerde buluşacağız. İşte bir gün bitmek üzere.

Tahsin Saraç'la bir ara görüştüm. Yarın sabah Kültür Müsteşarlığı'nda bu işe bakan görevliye gideceğiz beraber.

Beni Dil Kurumu'nun yönetim kurulu listesine koymuşlar. Tütengil ve Dağlarca[127] söyledi. Artık bu sefer seçilirsen istifa etmek yok, dediler. Yahu, ben size söyledim... falan dedimse de olmadı. Bakalım durum nasıl gelişecek.

Yaşar Nabi[128] Bey de burda, Nahit Ulvi'ye varıncaya kadar kimler yok. Seçilirsem gelişim cumaya kalır. Seçim çarşamba günü; sonuç akşama doğru alınır sanırım. Perşembe yeni yönetim kurulu ilk toplantısını yapar, dağılır.

İşte bir günün yarım yamalak özeti. Hepinizin gözlerinizden öperim.

B. Necatigil

Ancak sözle kırık dökük anlatılmaya elverişli olaycıkları yazmanın zorluğunu bilirsiniz. Onun için bu satırları Ankara'ya ulaştığımı belirtmek için yazıyorum.

***Üsküp, 21.8.1974, Çarşamba*[129]**

Sevgili Huriye,

Otobüs 19:00’da kalktı. Kumburgaz’dan geçerken hava kararıyordu. Berbat sıcak. Ter ter. Ertesi gün saat üç buçukta Üsküp’e gelebildik.

Şimdi herkes odasına çekildi, yattı. Saat 18:00’de Necati Zekeriya gelip programı bildirecekmiş bize. Yıkandım, fakat uyku tutmadı beni. Aşağı indim. Otelde kimseler yok. Bu satırları sana yazıp caddelerde dolaşmaya çıkacağım.

Berbat sıcak. Bu sene üstelik çok terliyorum. Sekiz kişi geldik: Oğuz Akkan, Dağlarca, Bekir Yıldız, Tahsin Saraç, Talât Halman, Sait Maden, Cengiz Bektaş ve ben.

Yaşar Kemal, Refik Durbaş gelmediler. Otobüs yolculuğu sıcakta çekilmiyor. Uçaktan şaşma!

Bakalım bundan sonrası ne olacak?

Fırsat buldukça yazarım.

Gözlerinizden öperim.

B. Necatigil

***Struga, 24 Ağustos 1974, Cumartesi*[130]**

Sevgili Huriye,

İki gündür Struga'dayız. Lüks bir otel. Tahsin Saraç'la bir odada beraberiz. Vakit geçiyor. Dün öğleden sonra bizi Ohri'ye götürdüler. Orası da göl kıyısı ve güzel. Gölün karşı yakası Arnavutluk. Dönüşte, gece başlıyordu, ben otele gelmedim de Struga'da indim. (Otel 10 kilometre uzakta Struga'dan.) Tek başıma bir meyhaneye gittim. İyi de ettim. Biraz havamı buldum.

Üstadın[131]başına bu gece çelenk koyacağız. Yağmurlu bir gün. Gök gürlüyor, şimşek çakıyor. Herkes odasına kapandı. Bu gece sokaklarda gezemeyeceğiz anlaşılan.

Bilet işi halledildi: 28 Ağustos Çarşamba Üsküp'ten Belgrad'a uçacağız Tahsin'le, iki saat sonra da Belgrad'dan Brüksel'e. Öğleye doğru Brüksel'de olacağız. Sonrasına Allah kerim.

Her şey çok kısa zamanda tükeniyor. Burası da usanç vermeye başladı bana. Yu ellerini bıkkınlık sularında.[132]

Hepinize selâmlar. Gene yazarım.

B.

Struga, 26 Ağustos 1974,Pazartesi [133]

Sevgili Huriye,

Sabah saatleri. 7:30. Dokuzda bizi parti parti Struga-Üsküp arasındaki yerleşme yerlerine götürüp şiir okutacaklar. Akşama Üsküp'te toplanacağız. Struga festivali dün gece Drim suyu üzerindeki köprüde şahane şekilde sona erdi.

....

Pazartesi geçti. Salı sabahı devam ediyorum. Gece Üsküp'e geldik. Ayrı ayrı yerlerden geldik. Tahsin'le bir odada kaldık gene. Yarın sabah erkenden Belgrad'a uçacağız. Bugün Üsküp'te son günümüz.

Zagreb, 28 Ağustos 1974, Çarşamba[134]

Sevgili Necatigil'ler –

Üsküp'te son geceyi bir saat uyku ile geçirdikten sonra sabah karanlığında otelden ayrıldık. Ne taksi ne hamal. Ellerde valizler, Tahsin Saraç ile havayolları acentasının yolunu tuttuk. Sokaklarda in yok, cin yok. Yolu şaşırdık, büroyu bulamadık. Neden sonra kan ter içinde yetiştik otobüse. Önce Belgrad'a geldik, orda yarım saat bekledik. İkinci uçak Zagreb'de bizi pasaport kontrolünden sonra Brüksel uçağına aktardı. Belgrad'ın kalabalık bekleme salonunda sıkıntıdan gezinirken az kaldı uçağı kaçırıyordum. Tahsin'den azar işittim. (Ama o da fena halde horlayarak uyutmuyor beni.)

Şimdi saat onbire geliyor (bura saatiyle, yani Yugoslavya saati). Bu satırları Zagreb'den havalanan uçakta yazıyorum. Artık bundan sonra Brüksel'e kadar durmak yok. Zagreb'deki beş on dakikalık bekleyiş esnasında Saraç bütün dinarlarını sigaraya çevirdi, (dinar başka yerde geçmiyor dediler), yük taşımaktan ürktüğüm için, hem de elimi çabuk tutamadığımdan benim 500 dinar cebimde kaldı. Üsküp'ten bir takım bebek[135]alabildim, başka uygun bir şey bulamadım. Belçika'da gün ola, hayrola!

....

Saat onbirbuçuk. Sabahleyin Üsküp havaalanında birer sandviçle birer çay yemiş, içmiştik. Demin uçakta bol kahvaltı verdiler. Uçak, bulutların üstünden, yoluna hızla devam ediyor. Tahsin uyuklamaya başladı.

....

Sevgili eşim, aklında mıdır, bugün 28 ağustos, yani 1949'daki nişanlanışımızın yıldönümü. Bu akşam Tahsin'le yalnız olur da bir meyhaneye gidebilirsek kadehimi Türkiye'den tarafa kaldıracağım. İki yüzük 36 lira tutmuştu. 13 liraya bir kutu almış, içine bir kilo çikolata koydurmuştum. (Bir kilo çikolata yedibuçuk lira idi.) Erkek evine de yarım kilo çikolata, üç lira yetmişbeş kuruş. – Dünya! Dağlarca'nın şiirindeki gibi: "İçimizden dışımızdan geçer zaman - Zâlim, zâlimane! "Uçak yol alıyor. Hostes: "Viski, sigara?" diye sordu. Tahsin'in terminalde acele yaptığını ben de uçakta yaptım. Bir şişe viski, 80 dinar (= 80 Türk lirası), iki karton sigara aldım: 134 dinar. Böylece 200 dinarı elden çıkardım. Sigaraları içsem, viskinin ağırlığı çok tutmaz, valizde fazla yer almaz. Tahsin öyle buyurdu.

....

Brüksel’e yaklaşıyoruz. İlk işim bu mektubu atmak olacak. Brüksel’e giden Struga şairleri içinde benden daha şapşal bir Hintli var. Onu gördükten sonra kendime biraz güven geldi.

***Knokke-Le Zoute, 30 Ağustos 1974, Cuma*[136]**

Sevgili Huriye, Selma, Ayşe,

Saat öğleden sonra dördü çeyrek geçiyor. Evvelki gün öğle üstü Brüksel'e gelmiştik. Binbir telâş içinde, sora soruştura gideceğimiz yeri öğrendik. Valizleri hava alanında emanetçiye bırakmıştık, orta halli bir lokantada 200 franga bir kap yemekle iki bardak bira içerek gene hava alanına döndük trenle. Bavulları alıp tekrar Brüksel. Ordan başka trene binip Knokke-Le Zoute denilen yere geldik. Bize ayrılan oteli bulduk. Ayrı odalara yerleştik. Gece dokuz buçuğa geliyordu. Sokakları tarayıp lokanta vitrinlerindeki yemek fiyat listelerine bakarak, en ehvenini seçip karnımızı doyurduk.

Dün öğleden sonra Bienal Sekreterliği'ni bulduk. Geldiğimizi bildirdik, 500 frankımızı alıp bize birer dosya verdiler. İçinde katılanların listesi, hangi otellere dağıtıldıkları ve başka şeyler. Her milletten şöyle böyle dört yüz kişi. Gece, saat sekizde büyük bir salonda büfe vardı. Yakalarımızda adımızı, milletimizi belirten küçük plakalar, ellerimizde davetiyeler girdik içeri. Dörder kişilik masalardan birine çöktük. Masadaki öteki iki kişi Japon idi. Gece öyle geçti.

Şiir toplantıları bu sabah onda başladı. Açış konuşmaları saat 12:00'ye kadar sürdü. Saat 3'te tekrar toplanılmak üzere öğlen tatili yapıldı. Konuşmalar Fransızca. Ben hep Avusturya heyetine bakındım, gece bulamamıştım kimseyi, öğle üzeri yakalara baka baka, on sene kadar önce birkaç şiirini çevirip Türk Dili dergisinde bastırdığım Ernst Jandl'ı yakaladım, iki de arkadaşı vardı. Tanıttım kendimi. Meğer onlar da Fransızca bilmezlermiş. Bunu öğrenince içim rahat etti.

Yol çok uzun, Beşiktaş-Ortaköy yolundan uzun. Tahsin'le döndük otele, ne verdilerse yedik. Çekildik odalara. Üçteki toplantıya dörtte katılırız diyorduk. Şimdi saat beşe geliyor. Vazgeçtik.

Şurda cumartesi, pazar, pazartesi, üç gün kaldı. O da geçer. 4 Eylül Çarşamba günü Brüksel'den İstanbul'a uçacağız herhalde. Belçika müthiş pahalı. Tahsin'le vitrinlere bakıyoruz hep. Tahsin mukayeseler yapıyor. Fransa'dan sonra en pahalı yeriymiş Avrupa'nın. 3170 franktan 1200 frank kaldı üç gün içinde. Ortada alınmış birşey yok. Gideriz, ederiz, Paris, Londra deyip duruyorduk. Şimdi arpacı kumrusu gibi düşünüyoruz. Tahsin önce şöyle şöyle diyor, sonunda benim dediğime geliyor, düşünmeye

başlıyor. Hiç değilse ben her gece gömlek yıkıyorum, Tahsin onu bile yapmıyor. Hâsılı boşa koyuyoruz dolmuyor, doluya koyuyoruz almıyor.

Dur bakalım!..

Gene yazarım.

Kimseye kart gönderemedim, üşeniyorum, içimden gelmiyor.

Her şey önce iç rahatlığına bağlı. Siz benim için Beşiktaş'a kapanmayın, benim ne zaman döneceğim belli değil. Kumburgaz'da da bulurum sizi.

Gene yazarım. Gün ola, hayrola! Gözlerinizden öperim.

B. Necatigil

Stuttgart, 4 Eylül 1974, Çarşamba [137]

Sevgili Huriye,

3 Eylül Salı, gece, saat bire doğru üç yolcu Wienerstrasse'deki[138]evden içeri girdik. Çok yorucu bir yoldu.

Beni iki yıl önceki odama koydular. Şöyle böyle uyudum. Saat 7'de kalktım. Şimdi saat sekiz buçuk. Aşağıdakiler kalktı mı, kalkmadı mı bilmiyorum. Herhalde Saraç da beni bekliyor.

8 Eylül Pazar günü Frankfurt'tan öğleye doğru İstanbul'a uçacağız. Öğleden sonra dört buçukta İstanbul'da olacağız. Brüksel'de biletleri buna göre değiştirdik. Bu durumda dört gün için Stuttgart'dayız. Bu mektup herhalde, cumartesi Beşiktaş'a dönerseniz elinize geçer, sanırım. Bugün çarşamba.

Evet, 8 Eylül Pazar günü İstanbul'dayım, hayırlısıyla. Dünya seyyahı mıyım, yeter bu kadar.

Hepinizi sevgiyle kucaklarım.

B. Necatigil

Durumda bir değişiklik olursa telgraf çekerim cumartesiye kadar.

İstanbul, 1 Nisan 1975[139]

Sevgili Huriye,

Mektubun evcek hepimizi sevindirdi (belirtmek gerekliyse). Her yol sıkıntıdır. Bazı yollar sıkıntının da ötesinde, zahmetli. Göze alacaksın! Yola çıkmak bir başarıdır, her başarı gibi, bir yanıyla da gözleri yaşartır.

Ve her yol bir dönüştür asla. Kürkçü dükkânları bizi bekler.

Ve her yerde zaman geçer, geçiyor. Günter Eich'in bir şiirinden: "Sanki araya sonsuzluklar girdi. "– Kaç gün oldu sen gideli? Yıllar mı?

— Gittiğini nerden öğrenirler? Duyan geliyor, ya da "Allah kavuştursun" telefonları.

— Bugün salı, 1 Nisan. İki gün önce bir telefon. Kim mi? Kim olur? Doğan Hızlan. Senin yokluğundan doğan üzüntümü gidermek için beni Boğaz'a götürecekmiş!

Ben, kederime evlerde katlanırım, istiyorsan sen gel! dedim.

— Geleyim, ne zaman?

— İş dolu, iş!

— Ben de iş için geleceğim.

— Bırak Allah aşkına! İş için geleceksen gelme!

— Bu iş özel bir iş, Hocam!

— Ne işi? Benim tek işim var: Şiir.

— Ben de şiir için geleceğim.

— Şiirle arama kimse giremez.

— Yani gelmemi istemiyor musunuz?

— Kaçta geleceksin?

— Akşam, yedide.

— Yemek saati.

— Yemeğe gelirim.

— Eh, gel istersen! Yemek yer, gidersin!

— Oldu, salı akşamı.

— Biz akşamları yemek yemiyoruz.

— Ben de yemem.

— Sen bilirsin!

— Salı akşamı geliyorum.

— Sen bilirsin. Yemek de olmaz o akşam. Çocuklar arkadaşlarında.

— Olsun.

Ve işte bugün salı. Öğlen yine telefon etti.

— Hocam, geliyorum.
— Bu akşam mıydı? Unuttum, hay Allah!
— İsterseniz yarın akşam. Boğaziçi.
— Ben ancak cumartesileri Yedikule'ye giderim.
— O halde, geliyorum, Hocam!
— İstiyorsan gel!

Şimdi saat yediyi geçiyor. Gelecek yani. Ve benim günlerim böyle geçiyor. Kızları bilmem. Onlar gidip gidip, saatinde geliyorlar. Yarın da İnci Korkut[140]gelecek, ve başkaları.

Mektubunda benim ne hediye istediğimi sormuşsun. Sen gel, yeter! Ama sen yetmeyeceksen, ille eşya da gelecekse, bana birkaç daktilo şeridi getir. Yalnız, İtalya'dan getirdiğin gibi mavi – kırmızı ikili olmasın! Tek renk: Siyah.

Gözlerinden öperim, dostlara selâmlar.

Her şey gönül genişliğine bağlı, unutma! Koz kabuğunda gönüller, mermerde kezzap gibi, yer oyar insanı. Oyulmalar çağı geçti, artık yola koyulmalar çağı.

B. Necatigil

1.4.1975

Geldi, onbirbuçuğu geçene kadar, oturdu, yedik içtik, gitti. İş yok.

B. N.

Stuttgart, 2 Ekim 1977, Pazar[141]

Sevgili Huriye,

Sevgili Ayşe,

Saat 14:00'e doğru Münih'e indik, hava alanından şehre, gara geldik. Pazarkaya'ya telefon açtım, evdeymiş, geleceğimi, geldiğimi söyledim. Tren üç saatte beni Stuttgart'a bıraktı. Yağmurlu, berbat bir hava. Tekrar telefon ettim, geldi, arabasıyla aldı beni.

Evlerini genişletmişler, yukarı çatı odasına bırakmadılar beni. Katlarındaki odalardan birini verdiler. Sabah 6'da uyandım, şimdi saat 7:30. Hepsi uyuyor. Tavan arasında olsaydım, sokağa çıkardım, ama burda olmaz. Yüksel, Tutzing'e gelmiyor pazartesi, salı, çarşamba. Son iki gün gelecekmiş. Programa da kızmış biraz. Pulat Tacar[142]da memnun değilmiş. Ama artık bitmesini bekleyeceğiz ister istemez.

Hava açacağa benziyor, güneşli olacak gün. Misafirlik böyledir, hür olamazsın! Benim bilmediğim, ayrı bir sanat odamdan dışarda rahat olabilmek!

Siz iyisiniz ya! Mıcır Paşa'nın[143]pençe yaraları kapanıyor. Gene yazarım. Gözlerinizden öperim.

B. Necatigil

Stuttgart, 3 Ekim 1977, Pazartesi[144]

Sevgililer,

İlk mektubu atamadım, dün öğleye kadar evde indik, yağmur yağış. Şiir çevirmekle geçti yarım gün. Öğleden sonra bilmediğim bir parkta yıllık bir fuar varmış, oraya gittik, ama yağmura yağışa tutulduk, bir barakaya girdik, bekledik yağmurun dinmesini. (Bu arada bahçe malzemeleri satan bir çadırdan ilk alış verişimi yaptım: Gül budama makası.)

Bu sabah başkonsolos beni Münih'te bekleyecekti, ama Yüksel bırakmadı, kitabı hazırlamadıkça gidemezsin, dedi. Park dönüşü saat gece yarısı bire kadar o işle uğraştık.

Bugün öğleden sonra İnci ile hanım giysileri alış verişine çıkacağız. Ben, Yüksel gider gitmez evden kaçtım. Şimdi bir birahanedeyim (eskiden tanıdığım bir yerde), saat yarıma geliyor, önümde koca bir tabak yemek. İkiye kadar vaktim var.

Yarın sabah başkonsolos bizi Münih'te sabah kahvaltısına bekliyor. Yüksel'le gideceğiz.

O, akşama dönecek. Sonra cuma sabahı gelecek. Cuma günü o konuşmayı da başarır, atlatırsam öğlen yemeğiyle kongre sona erecek. Yüksel ile Berlin'e gideceğiz, iki gün de orda kalacakmışız.

Sonra ne yapılır, şimdiden bilemem. Ama benim niyetim, mümkün mertebe çabuk, yerime yurduma dönmek. "Benim buralarda hiçbir işim yoktu"[145].–

Gene yazarım. Gözlerinizden öperim.

B.

Berlin, 8 Ekim 1977, Cumartesi [146]

Sevgili Huriye,

Saat üçe geliyor, Berlin'den yazıyorum. Cuma saat gece onda Stuttgart'tan kalabalık bir trene bindik, kuşetli bir vagonda yarı uyur, yarı uyanık cumartesi sabah yedi buçukta Berlin'e geldik. Şair Aras Ören'in evine gittik, sabah çayını orda içtik. Yüksel çağrıldığı bir toplantıya gitti, ben Aras'la kaldım, o beni bir hanım dostunun otomobil sürücülüğünde aldı, şehri gezdirdi.

Şimdi gene Aras'ın evinde Pazarkaya ile buluştuk. Onlar konuşuyor, ben bu mektubu yazıyorum.

Yarın öğlen gene trenle Stuttgart'a döneceğiz, gece yarısı ordayız. Belki çarşamba Frankfurt'a uçar, bir gün de orda kalırsak (Yüksel, Almanya'ya gelip de Frankfurt kitap fuarına uğramamak olmaz diyor), en geç ayın 15'inde orda olurum. (Kesinlikle Frankfurt'tan dönmek istiyorum.)

Tutzing'de son gece şiir toplantısında en çok alkışlananlar Yüksel'le ben olduk. Romanya ve Yunanistan delegeleri şiirlerime geniş ilgi gösterdiler, ülkelerinde çevirip yayınlayacaklarını söylediler. Son gün (cuma) benim konuşmam da önceki gecenin olumlu etkilerini bozmadı. Hâsılı sonuç, umduğumuzdan iyidir.

Yâdelden mektup yazan, ister istemez kendinden söz eder. Siz de iyisiniz ya? Yanımda bir siyam kedisi var (Aras Ören'in kedisi), ben bu kadar sessiz, edepli, terbiyeli kedi görmedim. Bizim Mıcır, bunun yanında mektep-medrese görmemiş, dangıl, dungul, arsız, yüzsüz bir canavardan farksız. (Ayşe duymasın!)

Gene yazarım. Selâmlar, sevgiler. Sıkışık zamanlarda insan, telâşlarda yaşıyor, ne uzun-rahat mektup yazılır, ne kesin bir şey söyleyebilir yarın için. Hiç değilse, kesin olan şu ki, bir hafta sonra orda olurum. İnşallah.

Sevgiler, selâmlar.

B. Necatigil

Stuttgart, 11 Ekim 1977, Salı[147]

Sevgili Huriye,

Ne gün nerdeydim, unutmaya başladım. Perşembe günü Frankfurt'a gidip gece yarısı döneceğiz. Ondan sonra da Almanya'da işim bitmiş olur. Yarın gece Asım Akcan'la[148]beraber olacağız. Yüksel konuşmuş, Asım: "Hoca ile bir akşam oturalım hele, ben uçak işini ayarlarım!" demiş. Stuttgart hava alanı yarın akşam trafiğe açılıyor. Ben, Frankfurt'tan uçayım, tekrar Stuttgart'a dönmiyeyim dedim ya, durum belirsiz. Bu durumda, Tanrı izniyle cumartesi veye pazar orda olurum.

Sipariş listesini kaybettim, ama hatırladıkca ben alıyorum. Mıcır'a bile mama alındı. (Bir yandan da bir radyo oyunu çeviriyorum. Yedek!) - Sen Kıbrıs yolculuğuna hazırlan. Sana, Ayşe'ye hasretler, sevgiler. İş dolu iş. Gözlerinizden öperim.

B.

MEKTUPLARDA SÖZÜ EDİLEN ŞİİRLER

ENGELLER[149]

Sen benim engelimsin beyaza.
Yaparım yıkılır,
Saldıran sularda silinen
Kumdan kuleler deniz kıyısında.

Sen benim düşmanımsın değişen,
Her seferinde ismin başka.
Ama hiç tadı yok yaşamanın
Tam doğrulurken yeniden
Tarlamı suların basmasa.

İnsanınla vur, hastalığınla yere ser,
Sars beni paraca
Her yıkılışımda kuvvetim artar
Işıyan bir köşe er geç benim
Sen benim geçidimsin beyaza.

BİRİKİR[150]

Bıçağımı gecelerin çarkında biledim,
Ondan böyle keskin.
Bir çelik mavi parıltı
Ondan böyle odamı aydınlattı.
İplik-ince akan su, başımdaki ağrıları önlüyor

(Kendi ömrüm önümde vazgeçilemez bir yolken
Başka yaşayışlarda gezdirmem benim sizi
İmkânsız.)

Bıçağımı gecelerin zifiri biledi,
Keskin katı ekmeğimi kesmeye.
İlk dilimin bir yüzü taş, bir yüzü az yumuşak.
Sonraki dilimlerin yüzleri az yumuşak.
İplik-ince akan su, bir çanakta birikti.

(Düz beyaz kâğıtlarda birkaç satır siyah.
Bir zaman yaşadığımı hatırlatır siyah.
Donuk mavi parıltıda ufacık odam
Birdenbire büyük.)

Göznurumu gecelerde yitirdim.
Ardımdan bir ince mavi izle gidişim
Ondan böyle yavaş.

ÇARMIH[151]

Trenler, gemiler, yıldızlar..
Paramı yollara yatırmak isterdim,
Yaşamak uzak şehirlerde.. Nerde?
Ev kirası, elektrik, su parası
Kasabı, bakkalı, terzisi..
Birini kaparım, biri açılır
Masraf kapıları masal kapısı.

Trenler, gemiler, yıldızlar..
Ömrümü yollarda geçirmek isterdim,
Bölüşülür evlerde.
Aslan payı bana diyen diyene:
Bir baba, bir anne, bir kardeş
Dünyanın bedbahtı bensiz.
Halalardan, amcalardan, dayılardan sesleniş:
Bize de!
Eşlerde, çocuklarda o üzgün, kırık bakış:
Yalnız bizim ol!

Akşamlara kadar çalışırız,
Bazan gecelerce.
Trenlerde, gemilerde, uzaklarda
Yalnız yaşamak... Nerde?
Savrulmuş paralar, bölüşülmüş ömürler,
Ne olmuşsa bize olmuş, ara yerde.

BESİNLER[152]

Kaybetti
Kimi, neyi
Bilmiyor, bilse, bildiği
Kayıplar gururu besliyor.

Fırın-sıcaktı içi
Baktı gördü tatlı, duygusuz olmak
Soğudu
Soğuklar gururu besliyor.

İstemedi yoksa
Üvey sokak yerine öz anne cadde
Önünde geniş idi
Dar gururu besliyor.

Kim getirdi Yusuf’a bu sözü, Züleyha
Etek yırtık arkadan
Kadınlar, kadınsılar, konuşunuz
Susmak gururu besliyor.
Sürer çift, koşul
Tarla-kâğıt, bin şu kadar, yılda
Sıtma-sarı bir geceye doğru
Kâğıtlar gururu besliyor.

Nerde o eski demler
Tavşankanı çaylarda
Camlar buğulu
Yalnızlık gururu besliyor.

EŞYALAR, SESSİZLİK[153]

Bir gün giderler de kalırsınız yalnız
Eski odalarda gece
Bir saat gibi durmuş sabahtan
Her şey onlar gidince.

Bir garip boşalışla cansız
Uzaklarda şimdi
Ayna önünde resimler
Eşyalar, ellerinin değdiği.

Yüklenen sessizlikte radyo
Şen şarkılar hepsi de hüzünlü
Duyduğunuz derinlerde bir ses
Gidenlerin götürdüğü.

Anladınız neymiş kattıkları
Perdeler çiçekler ışık hava su
Ancak onlar varken
Sizi yaşatıyordu.

SİZİN HİKÂYENİZ[154]

Beklersiniz hastalığınız geçsin
Bir şeyiniz kalmasın bahara,
Hayatınızı bir yoluna koymanın
Sırası ondan sonra.

Karlı yağışlı havalar
Düzelir sonunda,
Hiç eski sözünüzde mi durursunuz
Mevsim bahar, sizde sıhhat olsun da.

Sizi eve bağlayan bir şey yok
Hürsünüz uçan kuş gibi.
Parasızlık bu sefer de bahaneniz,
Canım, ne zaman paranız olmuş ki!

Yaz yine öylesine biter
Daldan dala sorumsuz.
Sonbahar yağmurları başlayınca
Yine kötümser olursunuz.

Çocukların karşısında
Sızlar gönlünüzün bir yeri,
Size de uzansın istersiniz
Bir kadının elleri.

Siz de bir yuva kuracaksınız,
Artık kararınız karar.
Hayat pahalı, geçim zormuş
Olsun istediği kadar.

Bu iş yeşermiş ekinlerin
Birden kurumasına benzer,
Bir çığ gibi düşmüştür yolunuza
Hesapta olmayan engel.

Meselâ bir felâket
Kopmuştur evinizde,
Katlanacaksınız
Ne var ki elinizde.

Bir sürü bağlarla çevrilisiniz
Koparıp da başlamanız kabil değil hayata
Karanlık kaderlerin kurbanı
Kaldınız ortalarda.

Ölüm, ölüm! Uzaktan uzaktan,
Sesleriyle büyülü gibisiniz.
Gittikçe kararan bu dünyadan
Canım, siz de bu şekilde gidiniz.

SERİN MAVİ[155]

Dağ köyleri serin, kıyılar mavi
Yaz sıcağında şehir
Bunaltır beni.

Hava yapışkan yağlı
Kalkıp bir yere gitsem
Yollarım bağlı.

Kıskanıyorum kuşları
Ben uçmasını bilsem
Uçmak serin ve mavi.

Yaşa nasıl yaşadıysa anan baban
Öndekine uyar arka tekerlek
Git gel aynı yollardan
Aynı arabayı çekerek.

Çocuk dört duvarın içinde hür
Havasız odalarda kirli sokağa karşı
Pencere gerisinde solgun bir çiçek büyür
Düşünür kırık saksı.

Yattığın yerden senin de
Bulutlar görünür mü
Seyret gökyüzünü
Bir cam genişliğinde.

KURŞUN[156]

Bitkinim, bitkinsin
Saçlar ağarır ümitlerle beraber
İnsanın evi olması
Büyülenmiş gibisin.

Satırlarda soldu yüzün
Kalabalık evlerde eğreti
Üzgünüm, üzgünsün
Mumlar eridi.

Sokaklar, eğlenceler uzakta
Farkında bile değilsin
Hasadını esirgeyen toprakta
Bitkinim, bitkinsin.

Çökmüş siperlerden kurtulan yorgun
Askerleri düşün
Yer altında saatler
Yılları ömrümüzün.

Bilmezden gelsek de
Gün sönmeye başladı
Seneler eriyor cenkte
Yaşamaya vakit kalacak mı?

Diyelim kurtardık hayatı
Ya ansızın yalnızsak
Ya külçeleşir de ayaklar
Yürüyemez olursak?

Yahut askerleri düşün
Tam çıkmışlar siperden
Bakıyorsun
Pusudaki tepelerden bir kurşun.

KONGO[157]

Biter hafif bombelide alkol
Başlar birden bir kara
Ormanın korkunç kuytusu.
Uyumuş ak ceylân uzakta
Uyumuş baobab, uyumuş su.

Uyku mu ne uykusu?
Camdan bir kahkaha kulakta parçalanır,
Sıçrar kısık bir haykırı korkuda.
Ensesini dağlamış gibi kızgın bir soluk
Benilder ak ceylân uzak beyaz uykuda.

Pistir gece yarısı.
Düşmanca sırıtır bir çentikten
Gâvurca günahlar ve bütün azgınlık.
Uyu ceylân sen orda..
Çatlamış alın damarı,
Kabarır Kongo.

Büyür bir boş bardak hafif bombeli
Çatadak kırılır sırça
Kabarır Kongo.

Daracık borular birer süpap gibi
Açılır kapanır, açılır kapanır
Sen orda..
Mutlaka bir yerin çürüdü şimdi.

Mutlaka bir yerinden aktı kan.
Şimdi
Olsa
Hafif bombeli
Daluykularda
Kongo.

ARADA[158]

Her şey araya giriyor, aradan çıkıyor
Arada çocuklar doğuyor, büyüyor, yürüyor
Arada evler, evlenmeler, ölümler duruyor
Arada yaz kış bahar, dünya dönüyor.

Her şey arada oluyor arada bir, bir arada
Aralarda akla kara, bulmak arayı arayı
Bir eldir aralar, açar bir kapıyı usulca
Açıksa aralar, kapanır ne iyi!

Kara toprak ayaklarımız altında
Mavi gök yukarda
Ne bulduksa arada bulduk
Seninle benim aramda, onlarla aramızda, arada.

Madem küçük dünyamız ölümlerle sınırlı
Madem kişi bağlı ortak yaşamalara
Benden sana, senden ona, onlardan bize
Gitmek gelmek arada başka dünyalara.

Nasıl teperdik yoksa boyuna aynı yolları
Değişiklik arada
İnsanlar değişir, evler değişir
Yeni yeni yüzler, geçilen sokaklarda.

Aşklar arada, Tanrının büyük bağışı
Ferhat’lar, Kerem’ler çöllerde, odalarda
Bir anlamı var elbet
Boşuna mı yanmışlardı?

Hiç mi serin rüzgârlar esmiyor
Hep mi kızgın yazlardayız, baharlar arada
Mevsimi
Yaprak kımıldamıyorsa.

Çocuklar arada, nasıl bırakılır elleri
Dönüşler tatlıdır, telâşlıdır
Bir bezginlik çökse bile
Üstümüze akşamüzerleri.

Hastalıklar arada
Tehlikeli değilse yararlı
Hasta olmamış kimse
Hiç halden anlar mı?

Biz unuturuz başka!
Ölümler arada, hatırlatır
Dünyanın malını toplasak da
Bu dünyanın sonu vardır.

Ölümler varsa arada, anılar da var
Sevdiğin miydi, geceleri
Gelir uykulara canlı, nemli sabahlara taze
Açmış çiçekler kadar.

Zorluklar varsa arada,
İnsansın!
Engellere harcanmayan güçler ne güne
Dayat ki, yaşadığını anlayasın!

Aranarak yordamlarda bir ara
Yaşarsın.
Derken dürülür defter, başkasına gelir sıra
Sen aradan çıkarsın!

KIŞLA[159]

Acının
Çok sonra başladığın
Kim inkâr eder.

Vardın oydun gar
Ama asıl yangın akşama
Kim inkâr eder.

Bunlar senin
Son yumuşak günlerin
İndiğin yerleştiğin
Kışla
Acıyı
Kim inkâr eder.

Nerden geldiğin
Bilme
Dikleri düzler
Acın
Kimin kârı
Kim inkâr eder.

İÇERDE[160]

Dışarıyı dinleme, içerdeyim
Kımıldayan perdenin şimdi az berisinde.
İnsan kimi geceler niçin uğrar dışarı?
Bir gerçeğin içinde kendini dinlediyse.

Yaşlanmak, o her şeyin biraz biraz yettiği
Anılar yerini tutuyor.
Ben bu oyunu küçükken de görmüştüm:
Çoklarını kovalıyor, birini tutuyor.

Yaşlanmak, bir korkunun hep uzağa ittiği
İçerdeyim.
Yangın duvarlarının yıkıldığı geceler
Ama nasıl geleyim?

İnsan kimi gemileri ne de çabuk unutuyor
Binmiştik sözde,
Bir çocukluk yatıyor
Battığı yerde.

Sağım solum doldu. Zil çaldı. Bu kaçıncı?
Bir telâştı geçti, oturdu hepsi.

ÇIKMAK[161]

Bizi kimi kitaplara, mektuplara, yapılara
Çeken, kendimizden dışarı çıkmak.
Yürür kaplumbağa bir yolu sessiz
Yaprakları sonbahar, ölü park.

İşte ancak bir yerde birazcık oturmak
Ve ayrılmak çıkınca, yollar, dünya!
Siz dolaşırken gece sokaklarında
Striptiz evlerinde bir delikanlı
Sorar: Çıkalım mı? Belki aşk bu!

Bir gün bakar ilerde kendi gibi biri
Ama artık çok geç!
Işık söner, karanlık karşı kıyı
Ve dolaşır labirentte yumak.

O ki bir gözüpekliği yiğit şövalyelerde
O ki dağlarda Ferhat yalın ayak.
Bu çağlar kıt zamanlar bizi bize komazlar
O ki aşk, ürkmüş ceylan ve tutsak.

Açar üzgün, kumaşlar hışırtıyla yanarsa
Urban kırk mı, kırkını da çıkarmak – Çöz!
Çok kısa bir süre – başlar güz.

Dünya! Yu ellerini yalnızlık sularında.

KİRLİ SORU[162]

Benim oralarda hiçbir işim yoktu,
Şeytana uydum.
Aç ahtapotlar kaynaşırken dipte,
Kaypak kalabalıkta sürükleniyordum.

İnce yüzünüzde üzgünce bir bakış
Birden sizi gördüm.
Açtı arı doruklarda bir safran
Durdum.

İlk sevgili güldü yitik anılardan
Mutsuz, yalnız.
Sessiz kınamanızı, utançlarda küçülmüş,
Aldım, geri döndüm.

Gelsem,
Siz yine orda mısınız?

[1]Eşi Huriye Necatigil, yaz tatilinde Erbaa’ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[2]Erbaa, eşi Huriye Necatigil’in çocukluğunun geçtiği ilçe.

[3]Behçet Necatigil'in şiiri: “Engeller” *(Şiirler, Bütün Yapıtları, YKY, 2002, Eski Toprak* kitabından).

[4]Behçet Necatigil’in, büyük kızı Selma’ya o yıllardaki hitap şekli.

[5]Sözü edilen şiirlerin, hangileri olduğu bulunamadı.

[6]Eşi Huriye Necatigil, yaz tatilinde Erbaa’ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[7]Eşi Huriye Necatigil, yaz tatilinde Erbaa'ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[8]Gül Hanım, evişlerinde yardımcı.

[9]Behçet Necatigil'in şiiri: "Birikir" (Şiirler, Bütün Yapıtları, YKY, 2002, Eski Toprak kitabından).

[10]Orhan Ural, edebiyat öğretmeni.

[11]İsmail Ulçugür, edebiyat öğretmeni, Saadet Timur Ulçugür’ün eşi.

[12]Dr. Ziya Somar, felsefe öğretmeni.

[13]Behçet Necatigil’in şiiri: “Çarmıh” (Şiirler, Bütün Yapıtları, YKY, 2002, Eski Toprak kitabından).

[14]Behçet Necatigil’in şiiri: “Besinler” (Şiirler, Bütün Yapıtları, YKY, 2002, Eski Toprak kitabından).

[15]Dr. Albukrek, Behçet Necatigil’i tedavi eden dahiliye doktoru.

[16]Dibek Sokağı, Behçet Necatigil’in babaevinin bulunduğu sokak.

[17]Fahamet Gönül, Behçet Necatigil’in küçük kızkardeşi.

[18]Sabahat Gönül, Behçet Necatigil’in büyük kızkardeşi.

[19]Safiye Hanım, Behçet Necatigil’in babaevinde aileyle birlikte yaşayan uzak bir akraba.

[20]Lebibe Korkut, eşi Huriye Necatigil’in annesi.

[21]Hikmet Korkut, Huriye Necatigil'in ağabeyinin eşi

[22]Çocukluğunda geçirdiği hastalık (adenit tüberküloz).

[23]Tahir Alangu.

[24]İnci, Tamer ve Tümer, Huriye Necatigil’in yeğenleri.

[25]Mektubun bir köşesinde yer alan bu şiir, daha sonra bir yerde yayımlanmamıştır.

[26]Eşi Huriye Necatigil, yaz tatilinde Erbaa'ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[27]Sözü edilen şiir: “Eşyalar, Sessizlik (Şiirler, Bütün Yapıtları, YKY, 2002, Arada kitabından).

[28]Selma, Behçet Necatigil’in büyük kızı.

[29]Behçet Necatigil'in şiiri: "Sizin Hikâyeniz" (Şiirler, Bütün Yapıtları, YKY, 2002, Çevre kitabından).

[30]Eşi Huriye Necatigil'in o dönemde edebiyat öğretmeni olarak çalıştığı okul.

[31]Behçet Necatigil’in şiiri: “Serin Mavi” (Şiirler, Bütün Yapıtları, YKY, 2002, Evler kitabından).

[32]Lütfi Korkut, eşi Huriye Necatigil’in ağabeyi.

[33]Türk Dil Kurumu toplantılarına katılmak üzere Ankara’ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[34]Oktay Akbal.

[35]Cahit Külebi.

[36]Türk Dil Kurumu toplantılarına katılmak üzere Ankara’ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[37]Türk Dil Kurumu toplantılarına katılmak üzere Ankara'ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[38]Naim Tirali.

[39]Eşi Huriye Necatigil, çalıştığı okul (Alman Lisesi) tarafından bir aylığına Almanya'ya gönderildiğinde yazdığı mektuplardan.

[40]Tevfik Fikret.

[41]Behçet Necatigil’in şiiri: “Kurşun” (Şiirler, Bütün Yapıtları, YKY, 2002, Evler kitabından).

[42]Çocukluğunda geçirdiği başarısız burun ameliyatlarının olumsuz etkilerine mektuplarda da sık sık değiniyor.

[43]Sarman Kedi-Cimbil Fare, kızlarına anlattığı, kendi hayal ürünü masalların kahramanları.

[44]Eşi Huriye Necatigil, çalıştığı okul (Alman Lisesi) tarafından bir aylığına Almanya’ya gönderildiğinde yazdığı mektuplardan.

[45]Kızını güldürmek için söylediği bir nakarat: ”Danaları danaları söylemeli/Şıkır şıkır, şıkır şıkır oynamalı.”

[46]Eşi Huriye Necatigil, çalıştığı okul (Alman Lisesi) tarafından bir aylığına Almanya'ya gönderildiğinde yazdığı mektuplardan.

[47]Sözü edilen kitap, Küçük Mitologya Sözlüğü, Dr. Otto Hitbrunner (ilk basım 1957, Varlık Yayınları).

[48]Türk Dil Kurumu toplantılarına katılmak üzere Ankara'ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[49]“İşte böyle Selma.”

[50]Fazıla-Oktay Akbal.

[51]Türk Dil Kurumu toplantılarına katılmak üzere Ankara’ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[52]Başak Alangu, Tahir Alangu’nun kızı.

[53]Fikri Bey, bir akrabasının eşi.

[54]Salâh Birsel.

[55]Ayşe, Behçet Necatigil’in küçük kızı.

[56]Türk Dil Kurumu toplantılarına katılmak üzere Ankara’ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[57]B. Necatigil’in şiiri: ”Arada” (Şiirler, Bütün Yapıtları, YKY, 2002, Arada kitabından).

[58]Behçet Necatigil, kısa bir süre önce yine burun ameliyatı geçirmişti.

[59]Mediha Hanım, Behçet Necatigil’in bir akrabası.

[60]Türk Dil Kurumu toplantılarına katılmak üzere Ankara'ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[61]Fazıl Hüsnü Dağlarca.

[62]Salim Şengil.

[63]Türk Dil Kurumu toplantılarına katılmak üzere Ankara’ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[64]Füruzan ve Gülten Hanım, Behçet Necatigil’in akrabaları.

[65]Behçet Necatigil'in şiiri: "Kongo" (Şiirler, Bütün Yapıtları, YKY, 2002, Eski Toprak kitabından).

[66]Çapa Eğitim Enstitüsü tarafından düzenlenen bir okul gezisiyle Bursa’ya gittiğinde yazdığı mektup.

[67]Öğretmen olarak görev yaptığı Çapa Eğitim Enstitüsü ve Yıldız Teknik Okulu.

[68]Mektubun aslında, bundan sonraki bölüm yeşil mürekkeple yazılmıştır.

[69]Türk Dil Kurumu toplantılarına katılmak üzere Ankara’ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[70]Kâmuran Şipal.

[71]Eşi ve kızları yaz tatilinde Ören'de kaldıklarında yazdığı mektuplardan (Kendisi de onlarla birlikte gitmiş, ancak kısa bir süre kalıp İstanbul'a dönmüştü).

[72]Abbas, apartman görevlisi.

[73]Ören'den bir tanıdık.

[74]Necatigil'lerin balkonu, eşinin ağabeyinin yakınlarda olan evinden görülebiliyordu.

[75]Mehmet Karabulut, felsefe öğretmeni ve eşi Nezihe Karabulut, matematik öğretmeni.

[76]Eşi ve kızları yaz tatilinde Ören’de kaldıklarında yazdığı mektuplardan.

[77]Yıldız Teknik Okulu.

[78]Çapa Eğitim Enstitüsü.

[79]Huriye Necatigil'in ağabeyinin evi.

(Necatigil'lerle birlikte yaşayan Huriye Necatigil'in annesi, o yazı oğlunun yanında geçirmişti.)

[80]Beyaz Geceler, Dostoyevski’nin romanı.

[81]Prof. Dr. Demircan Akan, Necatigil’in o dönemde apartman komşusu.

[82]Gülten Akan, Prof. Dr. Demircan Akan’ın eşi.

[83]Eşi ve kızları yaz tatilinde Ören'de kaldıklarında yazdığı mektuplardan.

[84]Behçet Necatigil’in radyo oyunu: Üç Turunçlar (Bütün Eserleri, YKY, 1997, Radyo Oyunları).

[85]Prof. Dr. Horst Wilfrid Brands, Alman türkolog.

[86]Behçet Necatigil’in radyo oyunu: Emekli (Bütün Eserleri, YKY, 1997, Radyo Oyunları).

[87]Behçet Necatigil’in radyo oyunu: Yıldızlara Bakmak (Bütün Eserleri, YKY, 1997, Radyo Oyunları).

[88]Saime Gönül, Behçet Necatigil’in üvey annesi.

[89]Muhlise Hanım, Behçet Necatigil'in dayısının kızı.

[90]Behçet Necatigil’in şiiri: ”Arada” (Şiirler, Bütün Yapıtları, YKY, 2002, Arada kitabından).

[91]Eşi ve kızları yaz tatilinde Ören'de kaldıklarında yazdığı mektuplardan.

[92]Ressam Fethi Karakaş'ın Necatigil'in "Alaca" şiiri için yaptığı gravür (Nü).

[93]Turgay Gönenç. (Eşi ve kızları Ören'deki tatilden sonra İzmir'e gittiklerinde Turgay Gönenç onları karşılamış, İzmir ve çevresini gezdirmişti.)

[94]Türk Dil Kurumu toplantılarına katılmak üzere Ankara’ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[95]Eşi ve kızları yaz tatili için Marmara Adası'na gittiklerinde yazdığı mektup.

[96]Cenap Şahabettin.

[97]Nahit Ulvi Akgün.

[98]Zehra ve Hümeyra Hanım, Behçet Necatigil’in akrabaları.

[99]Sulhiye Hanım, evişlerinde yardımcı.

[100]“Deutscher Akademischer Austauschdienst” organizasyonunun davetlisi olarak Almanya’ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[101]Behçet Necatigil, Almanya'da kaldığı üç aylık sürenin çoğunu o dönem Stuttgart'ta yaşayan Pazarkaya ailesinin evinde geçirmişti.

[102]İnci Pazarkaya, Yüksel Pazarkaya’nın eşi.

[103]Behçet Necatigil’in eşi ve kızları, 1972 yazında Kumburgaz’da yeni alınan eve ilk kez gitmişlerdi.

[104]“Deutscher Akademischer Austauschdienst” organizasyonunun davetlisi olarak Almanya’ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[105]“Deutscher Akademischer Austauschdienst” organizasyonunun davetlisi olarak Almanya’ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[106]Bu sözcükler, Necatigil'in "Kışla" (Zebra kitabından) adlı şiirinde şu şekilde geçiyor: "Bunlar senin / Son yumuşak günlerin / İndiğin yerleştiğin / Kışla / Acıyı/ Kim inkâr eder."

[107]“Deutscher Akademischer Austauschdienst” organizasyonunun davetlisi olarak Almanya’ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[108]Behçet Necatigil’in şiiri: “İçerde” (Şiirler, Bütün Yapıtları, YKY, 2002, Yaz Dönemi kitabından).

[109]“Deutscher Akademischer Austauschdienst” organizasyonunun davetlisi olarak Almanya’ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[110]Huriye Necatigil’in ağabeyi, o dönemde Beşiktaş’ta “Dayı” adında bir dükkan işletiyordu.

[111]“Deutscher Akademischer Austauschdienst” organizasyonunun davetlisi olarak Almanya’ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[112]Yüksel Pazarkaya'nın Necatigil'den seçtiği ve almancaya çevirdiği şiirler, Türkçe-Almanca olarak yayımlanmıştı (Gedichte, 1972)

1988 yılında yayımlanan ve yine Yüksel Pazarkaya tarafından hazırlanan Eine verwelkte Rose beim Berühren/ Solgun Bir Gül Dokununca adlı kitapta, Gedichte'de yer alan şiirler de bulunmaktadır (Frankfurt, Dağyeli Yayınevi).

[113]Andersen Masalları, Christian Andersen'den çeviri (İlk basım 1977, Bozak Matbaası).

[114]Utku, Pazarkaya’ların büyük oğlu.

[115]“Deutscher Akademischer Austauschdienst” organizasyonunun davetlisi olarak Almanya’ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[116]Behçet Necatigil'in Beşiktaş'ta 1955-1964 yılları arasında yaşadığı sokak. Ölümünden sonra, adı "Behçet Necatigil Sokağı" olarak değişmiştir (1987).

[117]“Deutscher Akademischer Austauschdienst” organizasyonunun davetlisi olarak Almanya’ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[118]Prof. Dr. Otto Spies: Alman türkolog.

[119]“Deutscher Akademischer Austauschdienst” organizasyonunun davetlisi olarak Almanya’ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[120]Prof. Anna Maria Schimmel: Alman türkolog.

[121]“Deutscher Akademischer Austauschdienst” organizasyonunun davetlisi olarak Almanya’ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[122]Rauf Mutluay.

[123]“Deutscher Akademischer Austauschdienst” organizasyonunun davetlisi olarak Almanya’ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[124]Türk Dil Kurumu toplantılarına katılmak üzere Ankara'ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[125]Enver Naci Gökşen.

[126]Cavit Orhan Tütengil.

[127]Fazıl Hüsnü Dağlarca.

[128]Yaşar Nabi Nayır.

[129]Yugoslavya/Struga Şiir Festivali'ne, ardından da Belçika/Knokke-Le Zoute Şiir Bienali'ne katılmak üzere yaptığı yolculuktan yazdığı mektuplardan.

[130]Yugoslavya/Struga Şiir Festivali'ne, ardından da Belçika/Knokke-Le Zoute Şiir Bienali'ne katılmak üzere yaptığı yolculuktan yazdığı mektuplardan.

[131]Fazıl Hüsnü Dağlarca.

(1974 Struga Şiir Festivali'nde Fazıl Hüsnü Dağlarca "Altın Çelenk" ile onurlandırılmıştı.)

[132]Bu sözcükler Necatigil’in “Çıkmak” (Yaz Dönemi kitabından) adlı şiirinde şu şekilde geçiyor:

“Dünya! Yu ellerini yalnızlık sularında.“

[133]Yugoslavya/Struga Şiir Festivali’ne, ardından da Belçika/Knokke-Le Zoute Şiir Bienali’ne katılmak üzere yaptığı yolculuktan yazdığı mektuplardan.

[134]Yugoslavya/Struga Şiir Festivali’ne, ardından da Belçika/Knokke-Le Zoute Şiir Bienali’ne katılmak üzere yaptığı yolculuktan yazdığı mektuplardan.

[135]Eşi Huriye Necatigil, çeşitli ülkelerin yerel giysili bebeklerinin koleksiyonunu yapıyordu.

[136]Yugoslavya/Struga Şiir Festivali'ne, ardından da Belçika/Knokke-Le Zoute Şiir Bienali'ne katılmak üzere yaptığı yolculuktan yazdığı mektuplardan.

[137]Yugoslavya/Struga Şiir Festivali’ne, ardından da Belçika/Knokke-Le Zoute Şiir Bienali’ne katılmak üzere yaptığı yolculuktan yazdığı mektuplardan.

[138]Pazarkaya'ların Stuttgart'taki evlerinin bulunduğu cadde.

[139]Eşi Huriye Necatigil, Almanya'da yaşayan yeğeninin yanına gittiğinde yazdığı mektup.

[140]İnci Korkut, Huriye Necatigil'in yeğeni.

[141]Tutzing'de düzenlenen şiir kongresine katılmak üzere Almanya'ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[142]Pulat Tacar, o yıllarda Batı Almanya’da Türk dışişleri görevlisi.

[143]Mıcır, Necatigil'lerin kedisi.

[144]Tutzing’de düzenlenen şiir kongresine katılmak üzere Almanya’ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[145]Bu sözcükler Necatigil’in “ Kirli Soru” (Arada kitabından) adlı şiirinde şu şekilde geçiyor: “Benim oralarda hiçbir işim yoktu.”

[146]Tutzing’de düzenlenen şiir kongresine katılmak üzere Almanya’ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[147]Tutzing’de düzenlenen şiir kongresine katılmak üzere Almanya’ya gittiğinde yazdığı mektuplardan.

[148]Asım Akcan, Behçet Necatigil'in Kabataş Lisesi'nden Almanya'da yaşayan bir öğrencisi.

[149]Bkz. 2 Temmuz 1955 tarihli mektup.

[150]Bkz. 19 Temmuz 1955 tarihli mektup.

[151]Bkz. 19 Temmuz 1955 tarihli mektup.

[152]Bkz. 19 Temmuz 1955 tarihli mektup.

[153]Bkz. 1 Ağustos 1955 tarihli mektup.

[154]Bkz. 1 Ağustos 1955 tarihli mektup.

[155]Bkz. 1 Ağustos 1955 tarihli mektup.

[156]Bkz. 9 Ağustos 1957 tarihli mektup.

[157]Bkz. 14 Temmuz 1960 ve 8 Ağustos 1966 tarihli mektuplar.

[158]Bkz. 10 Şubat 1961 tarihli mektup.

[159]Bkz. 4 Temmuz 1972 tarihli mektup.

[160]Bkz. 6 Temmuz 1972 tarihli mektup.

[161]Bkz. 24 Ağustos 1974 tarihle mektup.

[162]Bkz. 3 Ekim 1977 tarihli mektup.